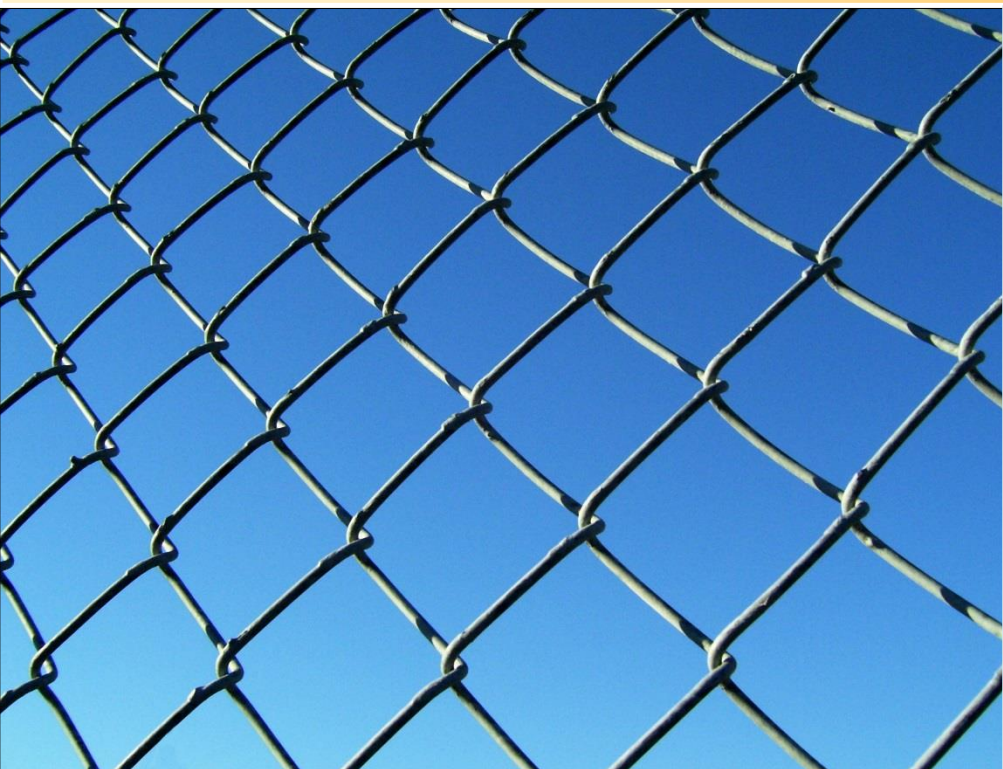

SELKAPSKONTROLL AV

DALANE MILJØVERK IKS

MARS 2015

INNHOOLD

Denne rapportens målgrupper er kontrollutvalget, andre folkevalgte, selskapet, eierrepresentanter og administrasjonen i eierkommunene. Rapporten er et offentlig dokument og skal være tilgjengelig også for media og andre interesserte.

Behovene varierer, men her er en leserveiledning med to nivåer for hvor dypt rapporten kan behandles:

1. Innholdsfortegnelsen, sammendraget og høringsuttalelser
2. Hovedrapporten med innledning, faktabeskrivelse med vurderinger og anbefalinger, samt vedlegg

Innhold	3
Sammendrag	4
Høringsuttalelser	8
Rapporten	10
1 Innledning	11
1.1 Formål og problemstillinger	11
1.2 Kontrollkriterier og metode	11
2 Faktabeskrivelse og vurderinger	13
2.1 Generelt om selskapet	13
2.2 Styringen av selskapet	15
2.3 Eiernes oppfølging av selskapet.....	29
2.4 Status på godt kommunalt eierskap	30
Vedlegg	33

SAMMENDRAG

Hovedbudskap

Vi har ikke anmerkninger som går på den formelle styringen av selskapet, men det mangler strategiplan, styreinstruks, styrets egenvurdering og etiske retningslinjer. Selskapets praktisering av selvkostreglene anses tilfredsstillende, men vi har noen merknader som går på selve rapporteringen. Representantskapet utøver sin myndighet i tråd med lovregler og selskapsavtalen. Eierne har ikke utarbeidet en selskaps-spesifikk eierstrategi overfor selskapet.

Kort om selskapet

Dalane Miljøverk IKS (DIM) ble stiftet 22.05.00 med hjemmel i lov om interkommunale selskaper (1999). Selskapet holder til på Svåheia i Eigersund. Det er 12 ansatte. Deltakere/eiere er Eigersund (68,50 %), Sokndal (18,48) og Bjerkreim (13,02 %). Selskapet har ansvar for renovasjonen i eierkommunene. Selskapet driver både med husholdningsavfall (selvkostvirksomhet) og næringsavfall. Septik- og slamtømming er skilt ut for seg.

Datterselskapet Svaahaia Avfall AS ble stiftet 10.12.09. Dette selskapet overtok driften av deponiet på Svåheia fra DIM i 2013. DIM sin eierandel er 51 %. Private eiere utgjør 20 %.

Skattemessig situasjon - Utbytte

DIM som et interkommunalt selskap, er i utgangspunktet en skattepliktig virksomhet. Skatteplikten gjelder ikke selskap som ikke har erverv til formål. DIM kommer dermed under unntaksbestemmelsen når det gjelder husholdningsavfall og septik ettersom dette skal skje til selvkost.

I forbindelse med innskjerping av skatteplikten for næringsavfall fra 2014, samt bortfall av etterdriftsforpliktelsen ved deponiet fra 2013, vurderte DIM skatteplikten for sin næringsrelaterte virksomhet ved årsregnskapet for 2013. Det forelå skatteplikt på grunnutleie og overskudd av næringsdrift (dvs. næringsavfall og slam). Resultatet samlet for dette var et underskudd på 72 699 kroner. DIM hadde følgelig ikke skattbar inntekt i 2013. Skattepliktig inntekt (overskudd) er på 319 601 kroner i 2014. Skatten utgjør 86 292 kroner (27 %).

I den «gamle» selskapsavtalen står det at erverv ikke er hensikten med selskapet og at eierne ikke skal ta ut utbytte. Det om erverv og utbytte er nå tatt bort pga. skatteplikten for DIM. Brønnøysundregistrene har krevd behandling av denne saken i deltakerkommunene før de vil registrere den nye selskapsavtalen. Endring av selskapsavtalen kommer opp i kommunestyrene i mars/april 2015. Dersom endringen blir vedtatt, har eierne mulighet til å ta ut utbytte fra selskapet.

Våre funn beskrives i det nedenstående

Hvordan er selskapet styrt?

Vi har ikke anmerkninger som går på den formelle styringen av selskapet, men det er enkelte mangler. Det bemerkes at selskapet ikke har utarbeidet strategiplan. En strategiplan vil klargjøre og dokumentere de utfordringer som selskapet står overfor. Det bemerkes også at styret ikke har utarbeidet styreinstruks og foretatt egenvurdering. En styreinstruks vil klargjøre og dokumentere styrets arbeid og myndighet. I selskapsavtalen er det noen bestemmelser om styrets arbeid, men dette er ikke for alle forhold som er aktuelle i en styreinstruks. Styrets egenvurdering vil ta for seg styrets arbeid, habilitet og kompetanse. Dette er viktig med tanke på selskapet. Fire av syv styremedlemmer er ikke registrert i KS sitt styrevervregister. Registrering av styreverv skaper åpenhet rundt hvilke roller folkevalgte/lokale politikere har i samfunnslivet. Dette er viktig for å unngå mistanke om rolleblanding.

Praktiserer selskapet selvkostregler for husholdningsavfall? Er det et tilfredsstillende skille mellom husholdningsavfall og næringsavfall?

Selskapets praktisering av selvkostreglene anses tilfredsstillende, men vi har noen merknader som går på selve rapporteringen. DIM har utarbeidet en selvkostnote til årsregnskapet for 2014, men denne viser ikke dekningsgraden. Kommunal regnskapsstandard (KRS nr. 6) sier at selvkostnoten bl.a. skal vise dekningsgraden. Standarden er ikke lovkrav slik som selve selvkostprinsippet er, men vi anser at det vil være hensiktsmessig å følge denne så langt det passer.

Over/underskudd for husholdningsavfall (herunder septik) i det enkelte år har vært ganske små i perioden 2012-2014. Dette tyder på at DIM har hatt et godt anslag når det gjelder gebyrsatsene og selvkost.

Blir selskapets aktiviteter rapportert i tråd med lover og regler?

Vi har her konsentrert oss om selskapets årsberetning og årsregnskap samt KOSTRA-rapporteringen. Annen rapportering er det ikke sett på. Mangler ved selvkostnoten er omtalt ovenfor. Vi har ellers en del anmerkninger som går på selskapets KOSTRA-rapportering. Selskapets KOSTRA-rapportering er mangelfull. De tre eierkommunene i DIM står ikke oppført med dekningsgrad, selvkostgrad og gebyrinntekter pr. årsinnbygger. Det er DIM som skal rapportere disse størrelsene til KOSTRA på vegne av alle eierkommunene (samme data/tall for dekningsgrad og selvkostgrad). DIM viser selv til mottatt kvittering fra SSB på at deres KOSTRA-rapportering er fullstendig. DIM kan for senere år gi eierkommunene de nødvendige data for egen registrering her.

Hvordan håndterer selskapet etikk, arbeidsmiljø og miljøvern?

Det bemerkes at selskapet ikke har utarbeidet etiske retningslinjer. Etiske retningslinjer vil klarere informere selskapets ansatte og styre hva som etisk forsvarlig. Arbeidet med etiske retningslinjer åpner dessuten for diskusjoner og erfaringsutveksling før uregel-

messigheter eller feilvurderinger oppstår. For arbeidsmiljø og miljøvern er det ikke spesielle forhold som kan trekkes fram.

Praktiserer selskapet lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet?

DIM foretar en del direkte anskaffelser/kjøp. Dette vil normalt kun være tillatt etter lovreglene dersom det reelt sett bare er en leverandør. Beslutningen skal også begrunnes/dokumenteres i protokoller. DIM har ikke utarbeidet slike protokoller. DIM sin praksis her er brudd på lovreglene om offentlige anskaffelser. Det er utfyllende informasjon på selskapets nettsider om deres virksomhet og tjenester. Vi ser likevel for oss at også selskapsavtalen, styresaker, årsberetninger og årsregnskaper legges ut her.

Hvordan foretas eieroppfølgingen av datterselskapet?

Eieroppfølgingen av datterselskapet Svaahaia Avfall AS foretas av styreleder i DIM. Dette skjer på generalforsamlinger samt orienterende saker om Svaahaia Avfall AS i DIM styret. Styreleder i DIM er både eierrepresentant og styreleder i datterselskapet Svaahaia Avfall AS. En slik eierrepresentasjon bør i utgangspunktet unngås. Aksjonæravtalen regulerer imidlertid i stor grad forholdet eierne imellom. Det er likevel viktig at en her er bevisst på ikke å blande eier- og styrolleren.

Hvordan håndteres avtaler og transaksjoner mellom morselskap og datterselskap?

Det er utarbeidet tre avtaler mellom DIM og datterselskapet. Dette er leieavtaler for grunn og ledningsanlegg, diverse funksjoner og personell. Alle avtalene har vært styrebehandlet i begge selskaper. Timeprisene for personell er moderate. Vi har ellers ikke nærmere kjennskap til om prisene i avtalene er innenfor det en kan kalle «normale» markedspriser ettersom prisene ikke er vurdert av uavhengig tredjepart ved takst (leietakst e.l.). Selskapene har brukt eget skjønn. Det hadde vært fordelaktig om en uavhengig tredjepart kunne gå god for prisene i leieavtalene.

Hvilken økonomisk risiko har eierkommunene for drift og investeringer i selskapets datterselskap og andre eide selskaper?

DIM har eierskap i Svaahaia Avfall AS, Forus Energigjenvinning 2 AS og Rekom AS. DIM sin risiko er i utgangspunktet begrenset til investert kapital (aksjekapital og annen innskutt kapital). DIM har ikke en egen risiko for selve driften, men kan om det går dårlig i selskapene bli bedt om mer kapital. Kommunene som eiere av DIM har i prinsippet den samme økonomiske risiko som DIM.

Det synes å være liten økonomisk risiko for DIM og eierne vedørende datterselskapet Svaahaia Avfall AS. Dette selskapet har i sine første driftsår 2013 og 2014 gått meget godt og egenkapitalen er blitt vesentlig styrket. Det synes å være mer usikkerhet når det gjelder Forus Energigjenvinning 2 AS da resultatet i første hele driftsår 2013 var meget dårlig, men det forventes en bedring for senere år. Vi understreker at våre vurderinger vedrørende den økonomiske risikoen kun bygger på offentlig informasjon og informasjon fra DIM. Vi har ikke nærmere kjennskap til risikobildet. Datterselskapet ble opprettet for å fordele risikoen vedrørende kostnadene for avslutning og etterdrift

av deponiet. Vi ser imidlertid så langt at dette har medført at DIM og eierne har gått glipp av større inntekter.

DIM sine eierandeler i Rekom AS er svært små beløpsmessig. Den økonomiske risikoen for DIM og eierne er dermed tilsvarende liten. Vedrørende stiftelsen av Svåheia Eiendom AS avventes det deltakerkommunenes behandling av nødvendig endring i Dalane Miljøverk sin selskapsavtale. Selskapet kan deretter stiftes på vanlig måte hvor DIM i første omgang blir eneeier. Deretter overføres eiendomsselskapet til deltakerkommunene iht. aksjonæravtalen. Vi gjør oppmerksom på at denne overføringen kan ha skattemessige konsekvenser.

Hvordan er eiernes oppfølging av selskapet lagt opp?

Representantskapet utøver sin myndighet i tråd med lovregler og selskapsavtalen. Vi ser at det ikke er utarbeidet en selskapsspesifikk eierstrategi overfor selskapet. En slik eierstrategi vil utdype eiernes krav og forventninger til selskapet. Renovasjonsområdet er strengt lovregulert og det er ikke store muligheter for utbytte fra selskapet. Eierkommunene kan likevel vurdere om det er behov for en selskapsspesifikk eierstrategi overfor selskapet. Det er i så fall hensiktsmessig at denne eierstrategien utarbeides av eierkommunene sammen, dvs. som et felles dokument. Det er videre naturlig at dette ses sammen med ny kommunestruktur og eventuell omorganisering av selskapet (sammenslåing med andre renovasjonsselskaper).

Vi gir følgende anbefalinger:

- Selskapet bør utarbeide en strategiplan. Styret bør utarbeide en styreinstruks og foreta en årlig skriftlig egenvurdering. Hele styret bør registrere seg i KS sitt styrevervregister. Selskapet bør utarbeide etiske retningslinjer.
- Selskapet bør påse at lovregler om offentlige anskaffelser alltid følges. Selskapet bør legge ut flere aktuelle dokumenter på sine nettsider. Dette vil gjøre den offentlige informasjonen om selskapet lettere tilgjengelig.
- Selvkostnoten til årsregnskapet til årsregnskapet bør også vise dekningsgraden.
- Eierkommunene bør vurdere om det er behov for å utarbeide en selskapsspesifikk eierstrategi overfor selskapet.

Anbefalingene i første kulepunkt er i tråd med anbefalinger fra KS. KS anbefaler også kommunene å utarbeide egne eierstrategier overfor sine vesentlige selskaper.

HØRINGSUTTALELSER

EIERNES KOMMENTARER

Vi mottok 24.03.15 eiernes kommentarer fra representantskapets leder. Dette var en samlet uttalelse på vegne av hele representantskapet.

Vi registrerer at selskapskontrollen av Dalane Miljøverk IKS (DIM) påpeker at eierne ikke har utarbeidet en spesifikk eierstrategi ovenfor selskapet.

Vi har innhentet informasjon fra eierkommunene, og det er følgende status:

- Sokndal kommune er i gang med en slik prosess innfor deres eierskap, også hva gjelder DIM.
- Eigersund kommune, det er ikke mulig pr. dato å få noen status fra Eigersund kommune.
- Bjerkreim kommune har ikke startet dette arbeidet, men det er planlagt startet i 2015.

Når det gjelder manglende styreinstruks, styrets egenvurdering og etiske retningslinjer vil representantskapet følge opp manglene, og påse at styret får dette på plass.

SELSKAPETS KOMMENTARER

Vi mottok 20.03.15 kommentarer fra daglig leder. Dette gikk både på rapporten og på faktadelen. Faktafeil er blitt rettet opp og det tas derfor ikke med i uttalelsen nedenfor.

- **KOSTRA-rapportering**

DIM har i alle år gjort KOSTRA-rapportering til SSB etter reglene for interkommunale selskap. Som vedlegget viser, er dette også gjort i år med positiv kvittering fra SSB. DIM har aldri fått noen tilbakemeldinger fra SSB om feil eller mangler ved rapporteringen. DIM har lagt til grunn den årlige håndboken som SSB utgir hvert år, for denne rapporteringen. Vi har heller ikke registret at «administrasjonene i eierkommunene» har påpekt mangler. Fra Sokndal har vi aldri registret henvendelser om dette, Eigersund kommune ba regelmessig om rapporteringstall for noen år siden, som de også fikk, og så har det vært noen henvendelser fra Bjerkreim kommune som vi ikke forstår.

- **Offentlig anskaffelser**

Det er riktig at det er gjort noen direkte anskaffelser som det er full adgang til å gjøre iht. anskaffelsesreglene. I noen få tilfeller ved anskaffelser under grensen kr. 100 000, er det ikke laget protokoller. Å kalle dette «brudd» på anskaffelsesregelverket synes ganske urimelig. DIM kan redegjøre for alle innkjøp som er gjort og rapporterer ferdige anskaffelser som «Ferdigmeldinger» for styret. For større driftsmessige innkjøp blir det lagt fram anbudsprotokoller som orienteringssaker.

- **Eierstyring datter Svaatheia Avfall AS**

Arbeidsoppgavene her er utskilt fra DIMs tidligere arbeidsansvarsområde. Det er ingen interessekonflikt mellom selskapene, og det er svært hensiktsmessig å benytte den kompetansen som fins i DIM til driften av dette selskapet. Ser ingen grunn for å blande inn 3. part i forretningsmessige forhold mellom parter. Dette er regulert i aksjeloven.

- **Økonomisk risiko**

Selskapet Sør Vest Avfall & Ressurs er nå avviklet og eksisterer ikke lenger. Det er betydelig risiko i Forus Energigjenvinning 2 AS som nok også vil ha et stort underskudd i 2014, kanskje også i 2015. Når DIM i sin tid gikk inn i delt eierskap i Svaatheia Avfall, var det nettopp pga. betydelig risiko for å stå alene med driften av et «lite» deponi. Kommentaren om at «eierne har gått glipp av større inntekter» er høyst spekulativ. Vi er av den oppfatning at det er samarbeidet og det delte eierskapet som har gitt gode resultater. Det er ikke godt å si hva «alenegang» hadde medført.

RAPPORTEN

1 INNLEDNING

1.1 FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER

Formålet med selskapskontrollen av Dalane Miljøverk IKS, er både en ordinær kontroll med forvaltningen og utøvelsen av eierinteressene i selskapet (eierskapskontroll) samt en analyse av utvalgte forhold knyttet til selskapets drift og utvikling (forvaltningsrevisjon). For enkelthets skyld kaller vi selskapet for DIM/selskapet i det følgende. Selskapet har et datterselskap. Dette er Svaatheia Avfall AS. Selskapskontrollen her omfatter både morselskapet og datterselskapet.

Det framgår av kontrollutvalgenes bestilling at følgende problemstillinger skal besvares:

- Hvordan er selskapet styrt?
- Praktiserer selskapet selvkostregler for husholdningsavfall?
- Er det et tilfredsstillende skille mellom husholdningsavfall og næringsavfall?
- Blir selskapets aktiviteter rapportert i tråd med lover og regler?
- Hvordan håndterer selskapet etikk, arbeidsmiljø og miljøvern?
- Praktiserer selskapet lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet?
- Hvordan foretas eieroppfølgingen av datterselskapet?
- Hvordan håndteres avtaler og transaksjoner mellom morselskap og datterselskap?
- Hvilken økonomisk risiko har eierkommunene for drift og investeringer i selskapets datterselskap og andre eide selskaper?
- Hvordan er eiernes oppfølging av selskapet lagt opp?
- Herunder hvordan kommunene utøver eierskapet gjennom representantskapet.

Kontrollen av datterselskapet omfatter kun de spesifiserte problemstillingene. For datterselskapet har vi ikke innsyn iht. kommuneloven § 80 ettersom det her også er private eiere.¹

Vi har i rapporten også omtalt nytt kapittel 15 i avfallsforskriften (avfallsgebyrer), ny veileder om beregning av kommunale avfallsgebyr og nye retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester. Alle disse trer i kraft fra 2015.

1.2 KONTROLLKRITERIER OG METODE

Selskapskontrollen er utført iht. kommunelovens regler om gjennomføring av selskapskontroll §§ 77 og 80, samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14.

---

¹ Vi har for datterselskapet benyttet informasjon fra morselskapet og offentlig tilgjengelig informasjon.

Kontrollkriteriene er krav eller forventninger som brukes for å vurdere funnene i undersøkelsene. Kontrollkriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det reviderte området, f.eks. lovverk og politiske vedtak.

Rapporten bygger på informasjon fra styret og daglig leder samt åpne kilder, herunder foretaksregisteret mv. Vi har dessuten benyttet informasjon fra eierrepresentanter, vår egen regnskapsrevisjon og ny ekstern revisor.² I tillegg kommer dokumentgranskning og direkte kontroller. Den samlede dokumentasjon om selskapet er tatt med i dokumentliste i vedlegg.

I rapporten brukes det både begrepene avfall og renovasjon. Renovasjon er et mer omfattende begrep da det også tar med seg septik- og slamtømming.

Det presiseres at selskapskontrollen er en vurdering av om virksomheten styres etter eierens formål. Dette innebærer en vurdering av om eierne har etablert tilfredsstillende rammer for styring og at virksomheten faktisk opererer i tråd med formålet. Med unntak for de spesifiserte problemstillinger, faller imidlertid en materiell vurdering av selskapets organisering, drift og funksjon utenfor denne kontrollen.

Informasjonsinnhenting og vurderingene er i hovedsak gjort med utgangspunkt i følgende kilder:

- Lovregler om interkommunale selskaper (IKS-loven)
- Selskapsavtalen for Dalane Miljøverk IKS (DIM)
- Forurensningslovens kapittel 5 om avfall
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
- Veileder om beregning av kommunale avfallsgebyr (SFT)
- Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (KRD H-2140)
- Forvaltningsloven og arbeidsmiljøloven
- Lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet
- Lovregler om transaksjoner mellom selskapet og aksjeeiere mv.
- Kommunenes vedtak om eierstrategier og eierstyring
- KS Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunale selskaper

Vår samlede vurdering er at metodebruk og kildetilfang har gitt et tilstrekkelig grunnlag til å besvare kontrollens formål og de problemstillinger kontrollutvalgene vedtok.

---

² Selskapet byttet regnskapsrevisor fra regnskapsåret 2014.

2 FAKTABESKRIVELSE OG VURDERINGER

2.1 GENERELT OM SELSKAPET

Dalane Miljøverk IKS (DIM) ble stiftet 22.05.00 med hjemmel i lov om interkommunale selskaper (1999). Selskapet holder til på Svåheia i Eigersund. Det er 12 ansatte/årsverk. Deltakere/eiere er Eigersund (68,50 %), Sokndal (18,48) og Bjerkreim (13,02 %).

SELSKAPETS FORMÅL OG VIRKSOMHET

Selskapets formålsparagraf i selskapsavtalen er følgende:

Tabell 1 Selskapets formål - Kilde: Selskapets selskapsavtale § 5 (formålsparagrafen)

- Selskapet har som formål å løse deltakerkommunenes lovpålagte oppgaver innenfor avfallssektoren, herunder også innsamling og behandling av kloakkslam fra private husholdninger.
- Selskapet kan også utføre andre oppgaver innenfor fagområdet renovasjon eller beslektede områder, dersom dette ikke medfører kostnader som gir økte renovasjonsgebyrer.
- Selskapet kan, etter vedtak i representantskapet, opprette aksjeselskap eller delta i slike der dette er formålstjenlig for å ivareta sine interesser innenfor ansvarsområdet.

Selskapet har ansvar for renovasjonen i eierkommunene. Virksomhetsområdet er innsamling, sortering, gjenvinning og sluttbehandling (deponering) av avfall.³ Det er renovasjonsordninger både for boligrenovasjon, hytterrenovasjon og bedriftsrenovasjon. Selskapet driver både med husholdningsavfall (selvkostvirksomhet)⁴ og næringsavfall. Næringsavfall omfatter også avfall fra offentlige institusjoner. Septik- og slamtømming er skilt ut for seg og omfatter både boliger, hytter og næringsvirksomhet etc.

Eierkommunene har egne renovasjonsforskrifter for innsamling av husholdningsavfall (bolig- og hytterrenovasjon) og for tømming av slam fra sanitæranlegg (septik for husholdninger) som selskapet må forholde seg til. DIM foreslår de årlige renovasjonsgebyrer for husholdningsavfall og septik. Gebyrene må iht. forurensningsloven vedtas av kommunene (dvs. kommunestyrene). Selve faktureringen og inntektsføringen av gebyrene ligger i selskapet.

DATTERSELSKAPET SVAACHEIA AVFALL AS

Datterselskapet Svaacheia Avfall AS ble stiftet 10.12.09. Det eies i dag av DIM (51 %), Stangeland Gruppen AS (20 %), IVAR IKS (20 %), Ryfylke Miljøverk IKS (3 %), IRS Miljø IKS (3 %) og Renovasjonsselskapet for Farsund og Lyngdal AS.

³ Selskapet har tre gjenvinningsstasjoner plassert i hver eierkommune og de har eierskap i gjenvinningsanlegget Forus Energigjenvinning 2 AS. Sluttbehandling (deponering) av avfall nå ligger i datterselskapet Svaacheia Avfall AS.

⁴ Både boligrenovasjon og hytterrenovasjon kommer inn under husholdningsavfall.

Konsesjonen for drift av deponiet på Svåheia er fra 01.01.13 overdratt til datterselskapet Svaahaia Avfall AS. Dette gjelder da også etterdriftsfondet (bundet driftsfond). Fylkesmannen i Rogaland (FMR) har ved etableringen av Svaahaia Avfall AS godkjent at etterdriftsansvaret fullt ut ligger i dette selskapet. Deponiet er kun åpen for levering av næringsavfall fra offentlige virksomheter og bedrifter (næringskunder) med unntak for levering av asbestholdige produkter som også privatkunder må levere her.

SELSKAPSFORM OG ORGANISERING

DIM er et interkommunalt selskap (IKS) som er tildelt eiernes oppgaver når det gjelder renovasjonsområdet (forurensningsloven og avfallsforskriften). Selskapstypen kan bare brukes i forhold hvor alle deltakere er (fylkes)kommuner. Den benyttes ofte for selskaper som driver med kommunale oppgaver i egenregi for eierne og det ellers ikke er aktuelt/lite aktuelt med fortjeneste/utbytte. Begge disse forholdene er tilfellet for DIM.

NY IKS-LOV (HØRING)

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har 05.11.14 sendt ut høringsforslag til ny IKS-lov. Høringsfristen var 20.02.15. I høringsnotatet foreslår departementet at IKS-lovens ansvarsregler erstattes av nye regler om begrenset deltakeransvar. Videre åpnes det for at interkommunale selskaper kan tas under ordinær konkursbehandling. Det foreslås også andre endringer i IKS-loven som en konsekvens av at det innføres begrenset ansvar, som nye regler om selskapskapitalen og regler som skal styrke vernet om kreditor når det ubegrensede ansvaret faller bort. Det foreslås å lovfeste et krav om at interkommunale selskaper skal ha en forsvarlig egenkapital. Vi har tatt med KMD sitt høringsbrev i vedlegg.

SKATTEMESSIG SITUASJON – UTBYTTE

DIM som et interkommunalt selskap, er i utgangspunktet en skattepliktig virksomhet. Det vises til skatteloven § 2-2.1 bokstav g. Ifølge skatteloven § 2-32.1 gjelder skatteplikten ikke selskap som ikke har erverv til formål. DIM kommer dermed under unntaksbestemmelsen⁵ når det gjelder husholdningsavfall og septik ettersom dette skal skje til selvkost. Det er heller ikke skatteplikt på enkelte finansinntekter.⁶ Dette følger av skatteloven § 2-38. For næringsavfall (herunder slam) og utleie er det vanlig skatteplikt.⁷ Dette er ikke de store beløpene for selskapet.

I forbindelse med innskjerping av skatteplikten for næringsavfall fra 2014, samt bortfall av etterdriftsforpliktelsen ved deponiet fra 2013, vurderte DIM skatteplikten for sin

⁵ Skatteunntaket gjelder kun husholdningsavfallet fra eierkommunene og ikke husholdningsavfall fra andre kommuner dersom dette skulle forekomme.

⁶ Gevinst eller tap ved realisasjon/uttak av eierandel i bl.a. aksjeselskap samt lovlig utdelt utbytte her.

⁷ Dette gjelder fra 2014 også kommunene og kommunale foretak dersom næringsavfallet ligger der. Det samme gjelder husholdningsavfall fra andre kommuner. Bakgrunnen for innføringen av denne skatteplikten er at EFTAs overvåkningsorgan, ESA, har sagt at skattefritak for kommuner kan innebære ulovlig offentlig støtte når kommunen driver avfallshåndtering som anses som økonomisk aktivitet i EØS-avtalens forstand. ESA mener det er tilfelle når kommunen håndterer næringsavfall og husholdningsavfall fra andre kommuner. Det vises til informasjon 28.01.14 fra KS Bedrift.

næringsrelaterte virksomhet ved årsregnskapet for 2013. Det forelå skatteplikt på grunnutleie og overskudd av næringsdrift (dvs. næringsavfall og slam). Resultatet samlet for dette var et underskudd på 72 699 kroner. DIM hadde følgelig ikke skattbar inntekt i 2013. Skattepliktig inntekt (overskudd) er på 319 601 kroner i 2014. Skatten utgjør 86 292 kroner (27 %).

I den «gamle» selskapsavtalen står det at erverv ikke er hensikten med selskapet og at eierne ikke skal ta ut utbytte. Det om erverv og utbytte er nå tatt bort pga. skatteplikten for DIM. Brønnøysundregistrene har krevd behandling av denne saken i deltakerkommunene før de vil registrere den nye selskapsavtalen. Endring av selskapsavtalen kommer opp i kommunestyrene i mars/april 2015. Dersom endringen blir vedtatt, har eierne mulighet til å ta ut utbytte fra selskapet.

2.2 STYRINGEN AV SELSKAPET

SELSKAPSFORHOLD

Selskapsforhold gjelder i prinsippet alle forhold ved styringen av selskapet, men vi velger her å dele dette videre opp iht. veileder for ordinær selskapskontroll og de spesifiserte problemstillingene i kontrollen.

GENERELT OM STYRINGEN AV SELSKAPET

Styrets oppgaver og ansvar er underlagt reglene i IKS-loven § 13. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapets årsbudsjett og andre vedtak og retningslinjer fastsatt av representantskapet, og skal sørge for at bokføringen og formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll.

Samtlige forhold rundt registrering og etablering av selskapet er i orden. Selskapet driver i tråd med selskapsavtalen. Det er jevnlig kontakt mellom styreleder og daglig leder. Antall styremøter i perioden 2012-2014 har ligget på 6-8 møter i året.⁸

Styrehonorarer er samlet på 137 300 kroner for 2014. Godtgjørelse til daglig leder er samme år på 805 696 kroner.

Selskapets formål fremkommer av selskapsavtalen. Det skal ikke involvere seg i annet enn det som står i formålsparagrafen. Denne formålsparagrafen utgjør selskapets overordnede strategier. I tillegg kommer lovregler om renovasjon. Selskapets strategier fremgår ellers av løpende styresaker. Dette gjelder eksempelvis sonderingene mht. sammenslåing med andre renovasjonsselskaper⁹ og saker om innsamling og behand-

⁸ Vi har gått gjennom samtlige styreprotokoller.

⁹ Det vurderes en sammenslåing med IRS Miljø IKS og RFL AS. Dette er heleide kommunale renovasjonsselskaper. IRS Miljø har totalansvaret for renovasjonen i Flekkefjord, Kvinesdal, Lund og Sirdal. RFL er renovasjonsselskapet for Farsund og Lyngdal. DIM og de andre renovasjonsselskapene ønsker å bli større av kompetansemessige og tekniske årsaker (rekruttering). Første formelle møtet var i august 2014 mellom styrelederne og daglig ledere i de tre selskapene. Det

ling avfall. Det er ikke utarbeidet et eget strategidokument. Styret har ikke utarbeidet styreinstruks og foretatt egenvurdering. Det er etablert styreansvarsforsikring.

Tre av syv styremedlemmer er registrert i KS sitt styrevervregister. KS anbefaler at kommunene registrerer deres styremedlemmer i kommunale selskaper i styrevervregisteret. Selve styrevervene (rollene) for de enkelte selskaper vil ellers fremkomme på nettsider som Proff.no o.l.

Vurderinger av styringen av selskapet

Vi har ikke anmerkninger som går på den formelle styringen av selskapet, men det er enkelte mangler. Det bemerkes at selskapet ikke har utarbeidet strategiplan. En strategiplan vil klargjøre og dokumentere de utfordringer som selskapet står overfor. Det bemerkes også at styret ikke har utarbeidet styreinstruks og foretatt egenvurdering. En styreinstruks vil klargjøre og dokumentere styrets arbeid og myndighet. I selskapsavtalen er det noen bestemmelser om styrets arbeid, men dette er ikke for alle forhold som er aktuelle i en styreinstruks.¹⁰ Styrets egenvurdering vil ta for seg styrets arbeid, habilitet og kompetanse. Dette er viktig med tanke på selskapet.

Fire av syv styremedlemmer er ikke registrert i KS sitt styrevervregister. Registrering av styreverv skaper åpenhet rundt hvilke roller folkevalgte/lokale politikere har i samfunnslivet. Dette er viktig for å unngå mistanke om rolleblanding.

Anbefalinger

- Selskapet bør utarbeide en strategiplan.
- Styret bør utarbeide en styreinstruks og foreta en årlig skriftlig egenvurdering.
- Hele styret bør registrere seg i KS sitt styrevervregister.

Anbefalingene er i tråd med anbefalinger fra KS. Det vises til tabell 5 i punkt 2.4. Enkelte forhold er også tatt med som krav i kommunenes eierskapsmeldinger.

AVTALEMESSIGE OG JURIDISKE FORHOLD

Selskapet har ikke manglende overholdelse av avtalemessige forpliktelser. Det er ikke uoppgjorte erstatnings- eller mangelskrav. Selskapet har ikke uoppgjorte krav til offentlige instanser. Det er ikke pågående eller potensielle tvister for domstolene

---

ses på selskapsform og hva som er best for selskapene og kommunene. Resultatet her ble at KS Bedrift skal engasjeres for å gjøre en jobb for dem. Vedtak om sammenslåing er til sist en politisk beslutning. Det kan komme endringer som følge av ny kommunestruktur. En sammenslåing bør muligens derfor avventes.

¹⁰ Et eksempel på styreinstruks ligger på Altinn.no sine nettsider. Styreinstruks er kun lovkrav for aksjeselskaper med ansatte representert i styret (jf. aksjeloven § 6-23), men den vil kunne være nyttig for alle selskaper. Iht. lovbestemmelsen skal styreinstruks bl.a. inneholde regler om hvilke saker som skal styrebehandles og daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret. Instruks skal også inneholde regler for innkalling og møtebehandling.

ORGANISASJON (ETIKK, ARBEIDSMILJØ OG MILJØVERN)

Organisasjon

Det er ingen uavklarte ansettelsesforhold. Det er ikke inngått bonusavtaler for styret eller ansatte.

Etikk (nærstående forhold og habilitet)

Om inhabilitet for selskapets ansatte og medlemmer av selskapets styrende organer gjelder kommuneloven § 40 nr. 3 tilsvarende. Det vises til IKS-lovens § 15. Selskapet er dermed omfattet av forvaltningsloven, jf. lovens § 1, og habilitetskravene i lovens § 6.

I selskapsavtalens vedlegg om retningslinjer for valg av styremedlemmer, står det i punkt 5 at det ikke kan velges kandidater som kan tenkes å være inhabile grunnet politisk verv, yrke eller annet forhold som kan være egnet til å svekke vedkommendes tillit i forhold til selskapets virksomhet. Ved eventuell inhabilitet i enkeltsaker fratrer vedkommende styremedlem i den enkelte sak. Selskapet har ikke utarbeidet etiske retningslinjer.

Daglig leder og styremedlemmer har ingen avtaler med eller oppgaver for selskapet (utover sin stilling og sine verv). De har heller ingen lån eller lignende gitt av selskapet.

Arbeidsmiljø (og HMS)

Krav om et HMS-system¹¹ gjelder i prinsippet alle virksomheter underlagt arbeidsmiljøloven, men hvor systemet tilpasses virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse. Det vises arbeidsmiljøloven § 3-1 og internkontrollforskriften¹².

DIM har ingen spesiell HMS-håndbok, men et internkontrollsystem med kartlegging av risikoer (risikoanalyser) iht. arbeidsmiljøloven § 3-1.¹³ Det er to verneombud i virksomheten iht. arbeidsmiljøloven § 6-1.¹⁴ Det er ikke arbeidsmiljøutvalg (AMU). Krav om arbeidsmiljøutvalg (AMU) gjelder imidlertid bare virksomheter med minst 50 arbeidstakere, jf. arbeidsmiljøloven § 7-1.

DIM foretar annet hvert år en forenklet medarbeiderundersøkelse i forbindelse med helseundersøkelsen ved bedriftshelsetjenesten (SAMKO). Dette ble sist gjennomført ettersommeren 2014. Sykefraværet har normalt vært ganske lavt/moderat. Det var 4,3 % i 2012 og 5,3 % i 2013. I 2014 har det vært langtidsfravær og sykefraværet endte således på 13,5 %. Personalsituasjonen har vært stabil i perioden (lav turnover).

---

¹¹ Helse, miljø og sikkerhetssystem.

¹² Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter av 6. desember 1996.

¹³ For å sikre at hensynet til arbeidstakers helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt, skal arbeidsgiver sørge for at det utføres systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid på alle plan i virksomheten. Dette skal gjøres i samarbeid med arbeidstakerne og deres tillitsvalgte.

¹⁴ Ved virksomheter etter loven skal det velges verneombud. Antallet verneombud fastsettes i forhold til virksomhetens størrelse, arbeidets art og arbeidsforholdene for øvrig. Dersom virksomheten består av flere atskilte avdelinger, eller arbeidet foregår på skift, skal det i alminnelighet velges minst ett verneombud for hver avdeling eller hvert skiftlag.

Miljøvern

Virksomheten slipper ikke ut andre miljøskadelige stoffer enn det som skyldes selskapets kjøretøyer og maskiner. Farlig avfall blir sortert og videresendt til destruksjon eller gjenvinning hos godkjent behandlerforetak. Det som gjelder deponidriften ble fra 2013 overført til datterselskapet Svaahaia Avfall AS. Vi ser derfor ikke på dette i rapporten.

Vurderinger av selskapets håndtering av etikk, arbeidsmiljø og miljøvern

Det bemerkes at selskapet ikke har utarbeidet etiske retningslinjer. Etiske retningslinjer vil klarere informere selskapets ansatte og styre hva som etisk forsvarlig. Arbeidet med etiske retningslinjer åpner dessuten for diskusjoner og erfaringsutveksling før uregelmessigheter eller feilvurderinger oppstår. For arbeidsmiljø er det ikke spesielle forhold som kan trekkes fram. Etter at deponidriften ble overdratt til datterselskapet, gjelder dette også for miljøvern.

Anbefaling

- Selskapet bør utarbeide etiske retningslinjer.

Anbefalingen er i tråd med anbefalinger fra KS. Det vises til tabell 5 i punkt 2.4.

BRUKERUNDERSØKELSE 2014

DIM har i januar 2014 hatt en brukerundersøkelse av boligrenovasjonen i eierkommunene.¹⁵ Formålet med undersøkelsen var å kartlegge utviklingen og tilfredsheten med vesentlige deler av tjenestetilbudet i boligrenovasjonen i DIM, og avdekke mulige forbedringsområder for virksomheten. Undersøkelsen ble foretatt av Oktan Stavanger og gjennomført ved telefonhenvendelser (400 respondenter). Resultatene fra brukerundersøkelsen viste at holdningen til DIM var positiv og vesentlig bedre enn i 2009. Det var også en god og forbedret total tilfredshet med DIM.

OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Selskapet er omfattet av lovregler om offentlige anskaffelser, jf. lovens § 2 og dernest den ordinære (klassiske) anskaffelsesforskriften.¹⁶ Det vises til forskriftens § 1-2.2. Selskapet er offentlig eid/kontrollert og det driver i all hovedsak ikke næring.

¹⁵ DIM hadde siste gang en tilsvarende brukerundersøkelse i 2009.

¹⁶ For alle anskaffelser gjelder lovreglene i anskaffelsesforskriftens del I. Dersom anskaffelsens verdi oversiger 100 000 kroner skal det normalt innhentes tilbud fra minst tre tilbydere og anskaffelsesprosessen skal protokolleres. Dersom anskaffelsens verdi overstiger 500 000 kroner (nasjonal terskelverdi), gjelder lovreglene i anskaffelsesforskriftens del II, dvs. at kunngjøring i Doffin (database for offentlige innkjøp) må gjennomføres. Dersom anskaffelsens verdi overstiger EØS-terskelverdier, gjelder lovreglene i anskaffelsesforskriftens del III, dvs. at kunngjøring i TED (database for EØS-landene) må gjennomføres. Ved løpende avtaler skal anskaffelsens verdi ses samlet for en 4 års periode. Det vises til anskaffelsesforskriften §§ 2-3, 9. og 10. Løpende avtaler vil for øvrig kunne være i strid med kravet til konkurranse, jf. punkt 4.2.4 i LOA veilederen. For rammeavtaler skal man legge til grunn den høyeste anslåtte verdien av alle forventede kontrakter i hele rammeavtalens løpetid, jf. anskaffelsesforskriften § 2-3.15. Merverdiavgift skal ikke tas med.

DIM har i de senere år brukt et eksternt rådgivningsselskap (Alabaran) ved sin anbudsprosess. En del større tilbud vil ellers være felles for de tre renovasjonsselskapene i distriktet.¹⁷

Anskaffelser/kjøp 2012 og 2013

Vi har ved vår regnskapsrevisjon i 2012 og 2013 avdekket en rekke brudd på lovregler om offentlige anskaffelser. Dette gjelder bruk av direkte anskaffelser/kjøp (dvs. anskaffelser/kjøp som normalt skulle vært på tilbud).

Vi så spesielt på konteinertransport da dette var en særlig stor anskaffelse/kjøp.¹⁸ Det var kun to tilbydere Stangeland Maskin og Agder Veitransport. Agder Veitransport ble avvist pga. at de ikke hadde levert system for kvalitetssikring og at det ikke var mulig å ettersende dette etter tilbudsfristen. Agder Veitransport sitt tilbud var imidlertid en god del dyrere enn Stangeland Maskin. Selv om anbudsprosessen her har fulgt kravene i lovverket, kunne det gjerne ha blitt sendt ut en ny anbudskunngjøring.

Kontroll av anskaffelser/kjøp 2014

Vi har innhentet selskapets leverandøroversikt for 2014. Denne viser de enkelte leverandørene og hvor mye som DIM har kjøpt derfra i det året. DIM har hatt mange anskaffelser/kjøp over 100 000 kroner. Vi har derfor ikke gått gjennom samtlige anskaffelser/kjøp, men foretatt et utvalg. Vi har sett på 10 større anskaffelser/kjøp. DIM ble bedt om anbudsinnbydelser/kunngjøringer og anbudsevalueringer/protokoller eller en forklaring på hvorfor dette ikke forelå. Direkte anskaffelser/kjøp vil typisk være tilfelle hvor det reelt sett bare er en leverandør.

Resultatet av vår kontroll

Fem av anskaffelsene/kjøpene hadde dokumentasjon på anbudsinnbydelser/kunngjøringer og anbudsevalueringer/protokoller. Ved to tilfeller ble det oppgitt at anbudsprosessen var gjennomført av andre¹⁹ (dvs. på vegne av flere herunder DIM). Vi har ikke dokumentasjonen her. Ved tre tilfeller var det foretatt direkte anskaffelser/kjøp. Ifølge DIM skyldes dette at selskapene hadde spisskompetanse (et selskap) eller at det reelt sett bare var en leverandør (to selskaper). Et av de to sistnevnte gjelder et informasjonssystem/dataprogram (Proaktiv) tidlig på 2000-tallet hvor DIM bemerker at det på den tiden kun var en leverandør av slike systemer. Vi har ikke verifisert denne påstanden.

KOFA (Klagenemnda for offentlige anskaffelser)

Vi har sett om det er klager på selskapet til KOFA (Klagenemnda for offentlige anskaffelser). Vi finner ikke selskapet nevnt på KOFA sine nettsider.

¹⁷ Dalane Miljøverk IKS, IRS Miljø IKS og RFL AS.

¹⁸ Avtalen omfatter både Dalane Miljøverk IKS, IRS Miljø IKS, RFL AS og Forus Energigjenvinning 2 AS. Avtaleperioden er tre år, og med opsjon på forlengelse fra oppdragsgiver (ikke leverandør) på 1 + 1 år.

¹⁹ Sør Vest Avfall og Ressurs AS og Cowi AS.

Vurderinger av selskapets praktisering av lovregler om offentlige anskaffelser

DIM foretar en del direkte anskaffelser/kjøp. Dette vil normalt kun være tillatt etter lovreglene dersom det reelt sett bare er en leverandør. Beslutningen skal også begrunnes/dokumenteres i protokoller. DIM har ikke utarbeidet slike protokoller. DIM sin praksis her er brudd på lovreglene om offentlige anskaffelser.

Anbefaling

- Selskapet bør påse at lovregler om offentlige anskaffelser alltid følges.

OFFENTLIGHET

Selskapet er omfattet av lovregler om offentlighet, jf. lovens § 2. Begrunnelsen er den samme som for lovregler om offentlige anskaffelser, at selskapet er offentlig eid /kontrollert og det driver i all hovedsak ikke næring. Selskapets saksdokumenter er offentlige med mindre offentlighetsloven hjemler adgang til unntak fra offentlighet.²⁰ Innsyn kan foretas etter bestemmelsene i offentlighetsloven og reglene om partsynsyn i forvaltningsloven.

Selskapet har egne nettsider på internett. Det er her informasjon om selskapet og renovasjonstjenestene. Selskapsavtalen, styresaker, årsberetninger og årsregnskaper ligger ikke på selskapets nettsider.

Vurderinger av selskapets praktisering av lovregler om offentlighet

Det er utfyllende informasjon på selskapets nettsider om deres virksomhet og tjenester. Vi ser likevel for oss at også selskapsavtalen, styresaker, årsberetninger og årsregnskaper legges ut her.

Anbefaling

- Selskapet bør legge ut flere aktuelle dokumenter på sine nettsider. Dette vil gjøre den offentlige informasjonen om selskapet lettere tilgjengelig.

SELVKOSTREGELVERKET (HUSHOLDNINGSAVFALL OG SEPTIK)**Forurensningsloven og selvkostprinsippet**

Etter forurensningsloven § 34 skal kommunen fastsette gebyrer som fullt ut dekker dens kostnader forbundet med innsamling, transport og mottak mv. av avfallet. Det samme vil gjelde kostnadene i heleide kommunale selskaper (dvs. når renovasjonstjenesten ikke går ut på anbud).²¹ Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) har for flere år siden uttalt at disse selskapene er omfattet av gebyrregelverket og selvkostprinsippet. Det vises til KRD sin uttalelse om selvkost i egne selskaper (som vi har tatt med i vedlegg). For praktiseringen av selvkostprinsippet er det utarbeidet retningslin-

---

²⁰ Dette står også i selskapsavtalen.

²¹ Dersom private aktører utfører hele eller deler av renovasjonstjenesten, antas det at disse kan beregne seg en normal fortjeneste ettersom det er kommunene selv som skal praktisere selvkostprinsippet.

jer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester og veileder om beregning av kommunale avfallsgebyr. Det er også kommet et nytt kapittel i avfallsforskriften som spesielt tar for seg avfallsgebyrer og selvkost. Vi har i vedlegg tatt med en oversikt over alt dette.

DIM SIN PRAKTISERING AV SELVKOSTREGELVERKET

Det er eierkommunene som etter forslag fra selskapet fastsetter/vedtar de årlige gebyrene for husholdningsavfall (herunder septik). DIM utarbeider en forkalkyle (med budsjettforutsetninger) som følger saken om budsjettbehandlingen til representantskapet. Samme saksinnkalling blir også sendt til eierkommunene. Vi har tatt med forkalkylen for 2015 i vedlegg.

DIM har tre selvkostregnskaper, hhv. boligrenovasjon, hytterrenovasjon og septik.²² Dette slås sammen i et resultat for Selvkost for husholdningsavfall og septik.²³ Selskapet kjenner til selvkostretningslinjene uten å ha gått i dypden på disse.²⁴ DIM bruker betalte/faktiske renter og ikke kalkylerente iht. retningslinjene. Det er små svingninger i de årlige resultatene vedrørende selvkostvirksomheten. Dette skyldes at selskapet nøye følger med på det regnskapsførte resultatet i slutten av året ved vurderingen av neste års gebyr. Over/underskudd for husholdningsavfall (herunder septik) i det enkelte år føres som abonnementsfordring/abonnementsgjeld. Nytt av året (2014) er at selskapet har satt opp en selvkostnote til årsregnskapet. Dette manglet i 2012 og 2013.

Administrasjons- og felleskostnader er fordeles slik:

Tabell 2 Dalane Miljøverk IKS (DIM) - Fordelingsmetoder og fordelingsprinsipper

Fordelingsmetoder

- Det er avdelingsregnskaper med avdelingsresultater og fordelinger.
  - Direkte inntekter og direkte kostnader.
- Administrasjonskostnader fordeles på avdelingsregnskaper for boliger, hytter, septik, bedrifter, slam og Svåheia.
- Felleskostnader fordeles på avdelingsregnskaper for boliger, hytter og bedrifter.
- Gjenvinningsstasjoner og returpunkt fordeles på avdelingsregnskaper for boliger og hytter.

Fordelingsprinsipper

- Det benyttes samme ansatte/driftsmidler til husholdnings- og næringsavfall.
  - Dette fordeles med tre dager på boliger, en dag på hytter og en dag på bedrifter.
- Fordeling av gjenvinningsstasjoner og returpunkt²⁵ blir fordelt etter bruk.
  - DIM har observert at 97,5 % gjelder boliger og 2,5 % gjelder hytter.

²² Tømming av septik er for husholdninger, mens tømming av slam er for bedrift/næring. Tømming av septik er en avløpstjeneste iht. forurensningsloven, men med full selvkost (full kostnadsdekning) jf. lovens § 26.

²³ Det er ellers resultater for finans og utbytte (skattefritt) og finans og næring (skattepliktig). Skattesituasjonen omtales under selskapets årsregnskaper 2012-2014 (senere i dette punktet).

²⁴ I de nye selvkostretningslinjene - som gjelder fra 2015 - er det blitt presisert at retningslinjene også gjelder selskaper (jf. punkt 3 og 7.4.2 i de nye selvkostretningslinjene), men iht. uttalelse fra KRD gjaldt dette også tidligere. Selvkostretningslinjene er ikke bindende på linje med lover og forskrifter, men de angir en økonomifaglig standard for beregning av selvkost og praktisering av selvkostprinsippet som er i tråd med reglene om gebyr i særlovgivningen.

²⁵ Dette gjelder primært innsamling av glass og metall. DIM har ikke noe på plast. I hovedsak er dette innkjøpte tjenester, mens gjenvinningsstasjoner også utføres av egne folk med samme fordeling. Noe fordeles også etter kundetraffikk eller fakturamengde.

I vår regnskapsrevisjon for regnskapsårene 2012 og 2013 har vi ikke hatt anmerkninger som går på selskapets selvkostberegninger. Vi anser videre at nøkler og vurderinger vedrørende administrasjons- og felleskostnader er fornuftige og rettmessig vurdert. DIM dokumenterer nå nøkler og vurderinger ettersom det blir mer fokusert på skille mellom husholdnings- og næringsavfall ved det nye kapitlet i avfallsforskriften (kapittel 15).

Selvkostregnskap pr. kommune

DIM utarbeider ikke et eget selvkostregnskap pr. kommune. Så langt vi vet er dette heller ikke vanlig, men spørsmålet har til tider kommet opp. Oppdeling av selvkost på kommunenivå trenger ikke gjennomføres ettersom DIM har samme priser og tjenester i alle eierkommunene. Det er derfor ikke nødvendig for DIM å utarbeidet et eget selvkostregnskap for hver kommune. Dette har Miljøverndepartementet (MD) uttalt til KS Bedrift i 2009. Vi har i vedlegg tatt med MD sin uttalelse om samlet selvkostregnskap for et renovasjonsselskap. Det synes imidlertid ikke å være noe i veien for at eierne sammen blir enige om at det skal settes opp et selvkostregnskap pr. kommune.

Selvkostfond

Selvkostfond kan kun ligge i eierkommunene. Men DIM sin ordning med abonnementsfordring/abonnementsgjeld er i praksis omtrent det samme. De nye selvkostregningslinjene åpner for at selvkostfond kan ligge i selskapet da det ikke er noe selvkostregnskap i kommunene (Det er DIM som fakturerer og inntektsfører gebyrene).

Vurderinger av selskapets praktisering av selvkostregelverket

Selskapets praktisering av selvkostreglene anses tilfredsstillende, men vi har noen merknader som går på selve rapporteringen. DIM har utarbeidet en selvkostnote til årsregnskapet for 2014²⁶, men denne viser ikke dekningsgraden. Kommunal regnskapsstandard (KRS nr. 6) sier at selvkostnoten bl.a. skal vise dekningsgraden.²⁷ Standarden er ikke lovkrav slik som selve selvkostprinsippet er, men vi anser at det vil være hensiktsmessig å følge denne så langt det passer.

Over/underskudd for husholdningsavfall (herunder septik) i det enkelte år har vært ganske små i perioden 2012-2014. Dette tyder på at DIM har hatt et godt anslag når det gjelder gebyrsatsene og selvkost.

Anbefalinger

- Selvkostnoten til årsregnskapet til årsregnskapet bør også vise dekningsgraden.

²⁶ DIM manglet selvkostnote til årsregnskapet for 2012 og 2013.

²⁷ Selvkostnote iht. KRS nr. 6 (Noter og årsberetning), punkt 3.1.3.9: «Opplyse om resultatene for gebyrfinansierte selvkosttjenester der kommunen fastsetter betalingen etter lov og forskrift, gjerne over flere år. Opplysningene bør omfatte inntekter, kostnader, over-/underskudd og budsjettert (vedtatt) versus faktisk dekningsgrad. Videre opplyse om saldo på selvkostfond og bruk av/avsetning til fondene.» Det om selvkostfond er foreløpig ikke aktuelt for DIM.

DATTERSELSKAPER OG ANDRE EIDE SELSKAPER

Vi tar her for oss eieroppfølgingen av og samhandlingen med datterselskapet. Dette er mindre aktuelt for andre eide selskaper da DIM sine eierandeler der er svært små. For risikovurderinger ser vi imidlertid på alle DIM sine selskaper.

Eieroppfølgingen av datterselskapet

Eieroppfølgingen av datterselskapet Svaahaia Avfall AS foretas av styreleder i DIM. Dette skjer på generalforsamlinger samt orienterende saker om Svaahaia Avfall AS i DIM styret. Styreleder i DIM er også styreleder i datterselskapet. DIM har dermed valgt gjennomgående styrerepresentasjon.

Vurderinger av eieroppfølgingen av datterselskapet

Styreleder i DIM er både eierrepresentant og styreleder i datterselskapet Svaahaia Avfall AS. En slik eierrepresentasjon bør i utgangspunktet unngås. Aksjonæravtalen regulerer imidlertid i stor grad forholdet eierne imellom. Det er likevel viktig at en her er bevisst på ikke å blande eier- og styrerollen.

Lovregler om interne transaksjoner

Transaksjoner mellom selskaper i samme konsern (dvs. mellom morselskapet og datterselskaper) skal grunnes på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. Vesentlige avtaler mellom konsernselskaper skal foreligge skriftlig. Det vises til aksjeloven 3-9. I mange tilfeller vil det ikke finnes observerbare markedspriser for sammenlignbare transaksjoner. Hvor det ikke finnes slike observerbare markedspriser, må vurderingen ofte bygge på skjønn. Vurderingen kan derfor være krevende å gjennomføre, og utfallet er i større grad avhengig av hvilke forutsetninger fastsettelsen av transaksjonens virkelige verdi bygger på.

Styret og daglig ledelse av datterselskapet

Foruten styrelederen (tatt fra morselskapet) er det to styremedlemmer fra de andre eierne i datterselskapet (av totalt tre styremedlemmer). Daglig leder i morselskapet er også daglig leder i datterselskapet. På bakgrunn av at det er overvekt av eksterne styremedlemmer i datterselskapet, vil vi ikke gå inn på en nærmere vurdering mot KS sin anbefaling nr. 12 Styresammensetning i konsernmodell (datterselskap).

Avtaler mellom DIM og datterselskapet

Det er utarbeidet tre avtaler mellom DIM og datterselskapet. Dette er leieavtaler for grunn og ledningsanlegg, diverse funksjoner²⁸ og personell. Alle avtalene har vært styrebehandlet i begge selskaper. Ved avtalen om personell var også advokaten til datterselskapet involvert.²⁹ Denne avtalen gjelder dessuten ved utleie begge veger (samme timepriser).

---

²⁸ Diverse funksjoner omfatter kontor i administrasjonsbygg, vektjeneste, overvåkningstjeneste og bruk av spyleplass.

²⁹ I styresaken (DIM styret sak 19/11 fra 08.12.11) fremkommer: For å ha ryddighet i slike forhold bør det inngås skriftlig avtale mellom partene om betingelsene for slik arbeidskraftleie. Svaahaia Avfalls advokat i firmaet Haver er derfor blitt bedt om å utarbeide et forslag til en slik leieavtale som ivaretar partenes behov.»

Vurderinger av avtaler mellom DIM og datterselskapet

Timeprisene for personell er moderate. Vi har ellers ikke nærmere kjennskap til om prisene i avtalene er innenfor det en kan kalle «normale» markedspriser ettersom prisene ikke er vurdert av uavhengig tredjepart ved takst (leietakst e.l.). Selskapene har brukt eget skjønn. Det hadde vært fordelaktig om en uavhengig tredjepart kunne gå god for prisene i leieavtalene.

Økonomisk risiko i datterselskaper og andre eide selskaper

Vi har sett på risikoen vedrørende Svaahaia Avfall AS, Forus Energigjenvinning 2 AS og Rekom AS. DIM har ikke eierskap i andre selskaper. Vi har også sett på risikoen mht. det nylig avviklede selskapet Sør Vest Avfall og Ressurs AS. DIM sin risiko er i utgangspunktet begrenset til investert kapital (aksjekapital og annen innskutt kapital). DIM har ikke en egen risiko for selve driften, men kan om det går dårlig i selskapene bli bedt om mer kapital. Kommunene som eiere av DIM har i prinsippet den samme økonomiske risiko som DIM.

Svaahaia Avfall AS (SAAS)

DIM har investert 2,97 millioner kroner i datterselskapet Svaahaia Avfall AS (SAAS).³⁰ DIM har ikke gitt noen aksjonærlån/aksjonærbidrag til datterselskapet. Bisnode Norway har for eierne foretatt en analyse/rating av SAAS.³¹ Dette ga SAAS en god score på kredittverdighet og konkursrisiko.

SAAS hadde meget gode resultater i 2013 og 2014 (SAAS sine første hele driftsår etter at deponidriften ble ført over fra DIM), men fremover kan det gjerne svinge noe. Årsresultatet (resultat etter skatt) var på 8,310 millioner kroner i 2013 og på 5,647 millioner kroner i 2014. Dette skyldes store avfallsmottak til deponiet. Opptjent egenkapital (før utdeling av utbytte til eierne for 2014) er på 12,295 millioner kroner pr. 31.12.14. Det ble for 2013 utdelt et utbytte til eierne på 1,662 millioner kroner hvorav DIM sin andel var 847 620 kroner. Etterdriftsfondet for deponidriften ligger nå i SAAS og er derfor ikke lenger DIM sitt ansvar. Etterdriftsfondet i SAAS er på 10,907 millioner kroner pr. 31.12.14. Dette er fremdeles ikke tilstrekkelig til å dekke avslutningen og etterdriften av deponiet. SAAS fikk beregnet behovet for midler til avslutning og etterdrift av deponiet senest i september 2013. Beløpet ble estimert til 25,1 millioner kroner pr. 2027.³²

Forus Energigjenvinning 2 AS (FEG2)

DIM har investert 3,15 millioner kroner i Forus Energigjenvinning 2 AS (FEG2).³³ FEG2 hadde et meget dårlig resultat i det første hele driftsår 2013³⁴, men dette er etter driftsplanen. Driften skal ta seg opp om noen år. Risikoen for at dette ikke skjer er likevel til

³⁰ DIM sin eierandel er på 51 %. Det investerte beløpet er DIM sin andel av aksjekapital og innskutt kapital.

³¹ Rapport fra 17.09.14.

³² Det er mange forutsetninger i dette regnestykket som mengde og tetthet av mottatt avfall, realrenten og utviklingen framover. Basert på leveranse av 65 000 tonn pr. år og realrente på 1%, vil deponiet være fullt i 2027 og pengebehovet er da på ca. 25,1 millioner kroner. Dette regnestykket skal revideres denne våren da det skal foretas ny oppmåling av massene i deponiet, og revurdere årlige mengder og realrente som bør brukes.

³³ DIM sin eierandel er på 3,5 %. Det investerte beløpet er DIM sin andel av aksjekapital og innskutt kapital.

³⁴ Resultatet før skatt var på minus 14,8 millioner kroner. Egenkapitalen var på 79,4 millioner kroner hvorav opptjent egenkapital var på minus 10,6 millioner kroner. (Kilde: Proff.no)

stede. FEG2 er kommunalt heleid og skal etter planen kun ta for seg husholdningsavfall, dvs. at selvkostprinsippet gjelder fullt ut. Men det har så langt ikke vært nok slikt avfall, slik at anlegget også har håndtert næringsavfall. Dette skal bedre seg når faste mottaksavtaler i FEG KS'et går ut.

Vurderinger av økonomisk risiko for drift og investeringer i eide selskaper

Det synes å være liten økonomisk risiko for DIM og eierne vedørende datterselskapet Svaatheia Avfall AS. Dette selskapet har i sine to første driftsår 2013 og 2014 gått meget godt og egenkapitalen er blitt vesentlig styrket. Det synes å være mer usikkerhet når det gjelder Forus Energigjenvinning 2 AS da resultatet i første hele driftsår 2013 var meget dårlig, men det forventes en bedring for senere år. Vi understreker at våre vurderinger vedrørende den økonomiske risikoen kun bygger på offentlig informasjon og informasjon fra DIM. Vi har ikke nærmere kjennskap til risikobildet.

Datterselskapet ble opprettet for å fordele risikoen vedrørende kostnadene for avslutning og etterdrift av deponiet. Vi ser imidlertid så langt at dette har medført at DIM og eierne har gått glipp av større inntekter. Vi har i denne selskapskontrollen ikke sett på konsesjonsvilkårene og de krav som stilles der.

DIM sine eierandeler i Rekom AS og det *tidligere* Sør Vest Avfall og Ressurs AS (SVAR)³⁵ er svært små beløpsmessig. Den økonomiske risikoen for DIM og eierne er dermed tilsvarende liten. Selskapene er i balansen til DIM for 2014 ført opp med hhv. 106 067 kroner og 15 700 kroner. DIM vedtok i 2014 å selge seg ut av SVAR. Men det var ingen kjøpere. SVAR er nå avviklet.³⁶

Etablering av nytt eiendomsselskap³⁷

DIM har framlagt sak om opprettelse av et eiendomsselskap, Svåheia Eiendom AS, som er ment skal overta den forretningsmessige forvaltningen av eiendommen på Svåheia. Når dette skjer, vil DIM gå over til å bli leietaker av grunn på lik linje med andre leietakere på området. Denne organisasjonsmåten vil medføre lavere finansinntekter til DIM, men samtidig fjerne arbeidsoppgaver og gjøremål som ikke har noe med de lovpålagte renovasjonsoppgavene å gjøre. DIM vil beholde eierskapet (aksjeandelene) i Rekom AS og Forus Energigjenvinning 2 AS, samt eierskapet til gjenvinningsstasjonene.

Vedrørende stiftelsen av Svåheia Eiendom AS avventes det deltakerkommunenes behandling av nødvendig endring i Dalane Miljøverk sin selskapsavtale. Selskapet kan deretter stiftes på vanlig måte hvor DIM i første omgang blir **eneier**. Deretter **overføres** eiendomsselskapet til deltakerkommunene iht. aksjonæravtalen. Vi gjør oppmerksom på at denne overføringen kan ha skattemessige konsekvenser.

³⁵ Rekom AS er et tradingselskap (agentvirksomhet knyttet til omsetning av avfallsfraksjoner). SVAR sin virksomhet er å drive, samordne og optimalisere driften av avfallsbehandlingsanlegg.

³⁶ På høsten 2014, etter salgsvarsel fra DIM, ble det besluttet å avvikle selskapet SVAR. Noe av DIM sin egenkapital er medgått i selskapsoppgjøret (21 800 kr). Restverdien blir utbetalt i 2015 etter formelt nedleggingsvedtak (15 700 kr).

³⁷ Styresakene 07/14 og 15/14. Representantskapsak 04/14. Selskapets årsberetning for 2014.

SELSKAPETS ÅRSREGNSKAPER 2012-2014

Interkommunale selskaper har etter IKS-loven regnskapsplikt etter regnskapsloven³⁸, men i selskapsavtalen kan det bestemmes at selskapet i stedet skal avgi regnskap etter kommunale regnskapsprinsipper. DIM har i selskapsavtalen bestemt at regnskapet skal føres etter regnskapslovens prinsipper.

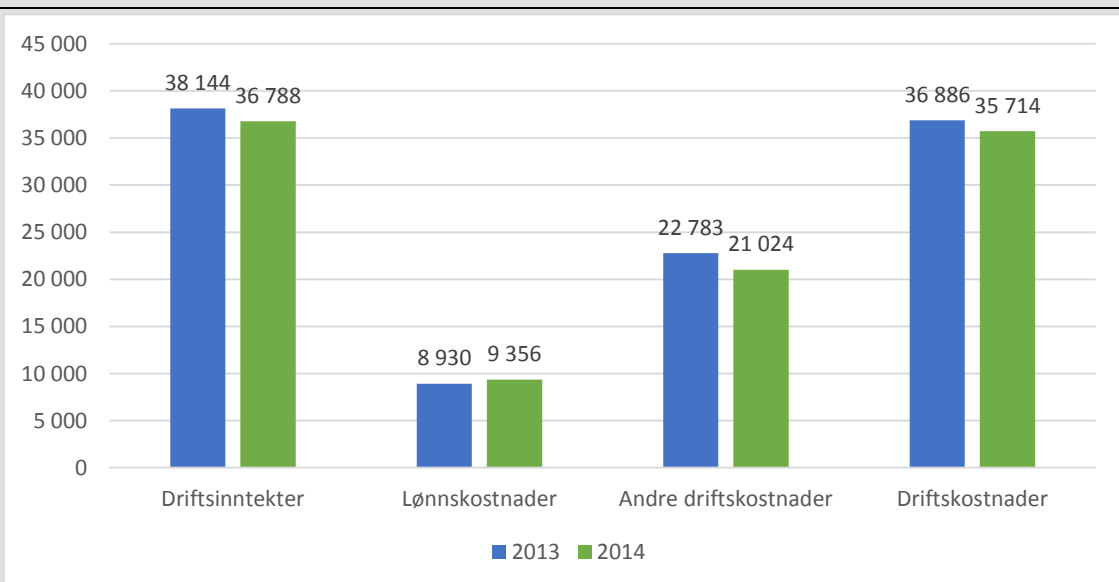
Vi har sett nærmere på selskapets årsregnskaper. Nedenfor følger hovedstørrelser fra resultatregnskapet de tre siste år. Beløpene i 2012 er ikke sammenlignbare med 2013 og 2014. Deponidriften i DIM ble fra 2013 overført datterselskapet Svaahaia Avfall AS. De grafiske sammenligningene har derfor ikke med 2012. Vi har i vedlegg tatt med fullstendige årsregnskaper for perioden 2012-2014.

Tabell 3 Dalane Miljøverk IKS (DIM) - Hovedstørrelser 2012-2014 (tall i tusen kr)

	2012	2013	2014
Driftsinntekter	56 336	38 144	36 788
Driftskostnader	48 893	36 886	35 714
Driftsresultat	7 443	1 258	1 074
Årsoverskudd	7 358	1 506	1 861

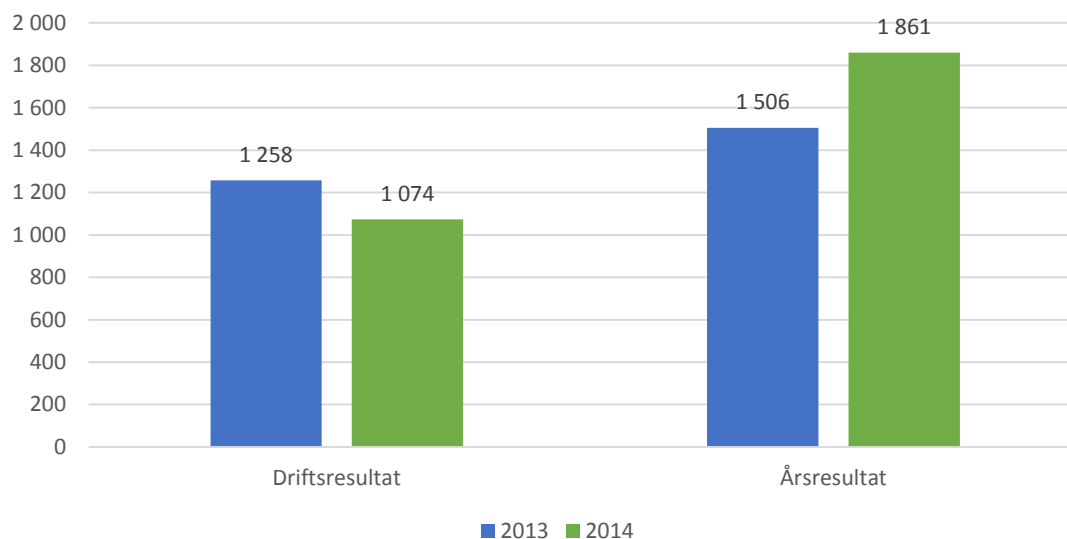
Hovedstørrelser fra driften kan vises slik grafisk:

Figur 1 Dalane Miljøverk IKS (DIM) - Hovedstørrelser driften 2013-2014 (tall i tusen kr)

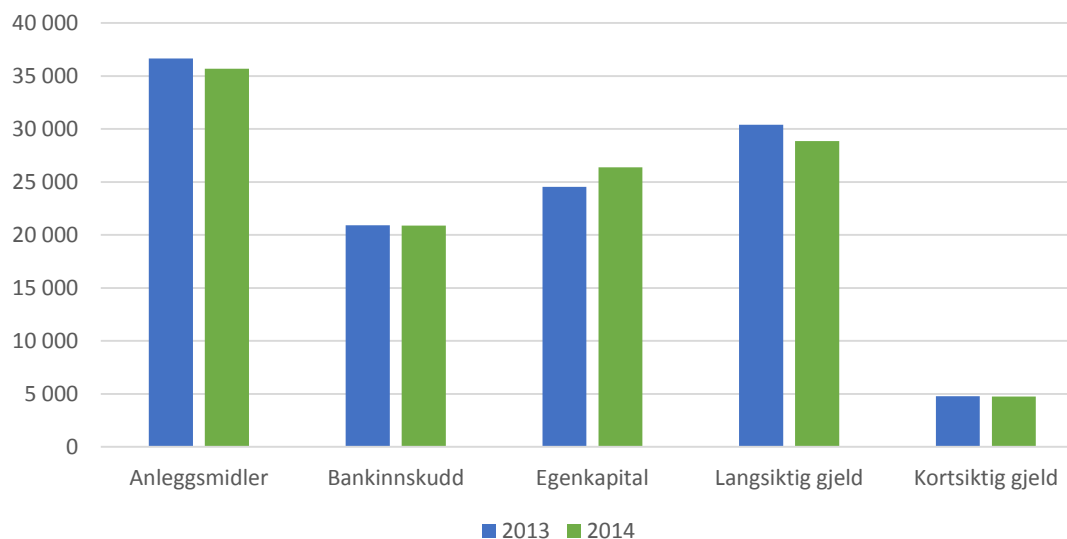

Merknad: Avskrivninger er ikke vist. Driftskostnader er summen av alle driftskostnader.

³⁸ Selskapet har også bokføringsplikt etter bokføringsloven. Regnskapsfører er Visma Services Norge AS.

Resultater fra driften kan vises slik grafisk:**Figur 2 Dalane Miljøverk IKS (DIM) - Resultater fra driften 2013-2014 (tall i tusen kr)**

Økningen i årsresultat fra 2013 til 2014 skyldes en stor økning i finansinntekter (primært utbytte fra datterselskapet).

Hovedstørrelsene fra balansen kan vises slik grafisk:**Figur 3 Dalane Miljøverk IKS (DIM) - Hovedstørrelser balansen 2013-2014 (tall i tusen kr)****IKS-FORSKRIFTEN**

Det gjelder en del særregler for interkommunale selskaper som følger regnskapsloven, jf. forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper

§ 3.³⁹ Dette har ikke så stor praktisk betydning. DIM har praktisert disse særreglene i 2012 og 2013, men ikke i 2014.

KOSTRA-RAPPORTERING

Interkommunale selskaper er pålagt å rapportere etter KOSTRA. Dette gjelder da også interkommunale renovasjonsselskaper, men kun mht. husholdningsavfall.⁴⁰ Det vises til forskrift om rapportering fra interkommunale selskaper og kommunale foretak som driver næringsvirksomhet. Formålet med rapporteringen er å gi grunnlag for utarbeidelse av kommunale og fylkeskommunale konsernregnskap og nasjonal statistikk, og tjene til bedre grunnlag for analyse, planlegging og styring både sentralt og lokalt, herunder gi grunnlag for å vurdere om nasjonale mål oppnås.

Tjenestedataene på avfallsområdet i KOSTRA-rapporteringen for kommuner og kommunale renovasjonsselskaper har med prioritering, produktivitet/enhetskostnad og utdypende tjenesteindikatorer.⁴¹ I tabellen nedenfor viser vi data som er rapportert til KOSTRA for 2013 og 2014 når det gjelder prioritering og produktivitet/enhetskostnad. Tallene for 2014 er foreløpige tall (pr. medio mars 2015).

Tabell 4 Dalane Miljøverk IKS (DIM) - KOSTRA-rapportering for 2013 og 2014 (utdrag)⁴²
Kilde: KOSTRA 2014 og 2015

	Eigersund	Sokndal	Bjerkreim
Prioritering			
Finansiell dekningsgrad	..	..	..
Selvkostgrad	..	..	..
Produktivitet/enhetskostnad			
Gebyrinntekter per årsinnbygger	0	0	0

Kommentarer til selskapets KOSTRA-rapportering

Selskapets KOSTRA-rapportering er mangelfull. De tre eierkommunene i DIM står ikke oppført med dekningsgrad, selvkostgrad og gebyrinntekter pr. årsinnbygger.⁴³ Det er DIM som skal rapportere disse størrelsene til KOSTRA på vegne av alle eierkom-

³⁹ I note til årsregnskapet skal selskapet gi en oversikt over investeringer i regnskapsåret og hvordan disse er finansiert som angitt i vedlegg. Regnskapsloven § 7-1 tredje ledd gjelder ikke for slik oversikt. For hver post i resultatregnskapet og investeringsoversikten i henhold til annet ledd skal det vises tilsvarende tall fra årsbudsjettet. Årsberetningen skal avgis i samsvar med bestemmelsene i regnskapsloven.

⁴⁰ Kommuner som er med i et interkommunalt selskap skal bare gi opplysninger om renovasjonsordningene (antall gebyrsatser og sorteringsordninger - samt årsgebyr for tjenesten), mens avfallsmengder pr. fraksjon (dvs. restavfall, papir/papp osv.) blir hentet inn direkte fra renovasjonsselskapet. Selskapet rapporterer samlet for sine medlemskommuner på eget KOSTRA-skjema. Mengdene blir deretter fordelt på medlemskommunene etter innbyggertall.

⁴¹ Tjenestedataene er ikke så egnet for benchmarking som går på produktivitet og effektivitet (f.eks. enhetskostnader og kundetilfredshet).⁴¹ Slik benchmarking kan bli gjennomført gjennom Avfall Norge, men dette arbeidet vil koste en del. Dette avhenger av hvor mange forhold som det ønskes vurdert og antall innbyggere som bor i renovasjonsområdet.

⁴² Dekningsgraden og selvkostgraden skal rapporteres til KOSTRA. Det skal også rapporteres mange mengde data (ulike typer avfall) til KOSTRA. Dette har selskapet rapportert og vi viser derfor ikke disse størrelsene i tabellen ovenfor.

⁴³ Finansiell dekningsgrad viser hvor stor del av kommunens gebyrgrunnlag (netto totalkostnad) for innsamling og/eller behandling av husholdningsavfall som ble dekket gjennom gebyrinntekter. Avsetning til fond og bruk av fond er ikke inkludert i beregningen av finansiell dekningsgrad. Selvkostgrad uttrykker forholdet mellom kommunens gebyrinntekter og kommunens gebyrgrunnlag tillagt avsetning til selvkostfond/dekning av fremført underskudd eller fratrukket bruk av selvkostfond/fremføring av underskudd. Årsinnbygger er en variabel som fanger opp feriebefolkning i tillegg til antall innbyggere. Det vises til nærmere informasjon i KOSTRA.

munene (samme data/tall for dekningsgrad og selvkostgrad).⁴⁴ DIM viser selv til motatt kvittering fra SSB på at deres KOSTRA-rapportering er fullstendig. DIM kan for senere år gi eierkommunene de nødvendige data for egen registrering her.

2.3 EIERNES OPPFØLGING AV SELSKAPET

GENERELT OM EIERNES OPPFØLGING AV SELSKAPET

Gjennom representantskapet utøver deltakerkommunene/eierkommunene den øverste myndighet i selskapet, jf. IKS-loven § 7. Representantskapet skal etter samme bestemmelse behandle selskapets regnskap, budsjett og økonomiplan og andre saker som etter loven eller selskapsavtalen skal behandles i representantskapet.

Selskapsavtalen angir hvilke saker som representantskapet skal behandle. Dette gjelder saker som representantskapet etter lov må behandle (mest årsregnskapssaker, valg av styre, budsjettsaker og rammer for låneopptak og tilskudd fra deltakerne). I tillegg er det spesielt nevnt overordnede mål og retningslinjer for driften.

Representantskapets leder innkaller til representantskapsmøte. Innkalling til ordinært representantskapsmøte skal skje skriftlig med minst fire ukers varsel, og skal inneholde en sakliste. Med tilsvarende frist skal også deltakerne/eierne (kommunestyrene) varsles.

Utenom de saker som er nevnt i selskapsavtalen, har representantskapet hatt disse saker til behandling i perioden 2012-2014:⁴⁵

- Svaahaia Avfall AS (endring eierandel og kapitalforhøyelse)
- Innsamlingsløsninger husholdningsavfall
- Dannelse av nytt eiendomsselskap, revisjon av selskapsavtale

EIERREPRESENTANTENES (REPRESENTANTSKAPETS) OPPFØLGING

Vi har spurt eierrepresentantene om kommunenes/eierrepresentantenes eieroppfølging. For spørsmålene kan vi vise til tabell V1 i vedlegg. Vi fikk svar fra tre av syv eierrepresentanter. Dette inkluderer både Eigersund (den klart største eieren) og Sokndal (nest største eier). Vi har således ikke svar fra Bjerkreim.

Utdrag fra svarene (redigert)

Selskapsformen IKS ble valgt ettersom denne selskapsformen på stiftelsestidspunktet var den vanligste måten å drive interkommunalt samarbeid på. Den var også godt egnet for kommunal virksomhet hvor utbytte ikke er aktuelt/mindre aktuelt. Eierne har

⁴⁴ Kommuner som er med i et interkommunalt selskap skal bare gi opplysninger om renovasjonsordningene (antall gebyrsatser og sorteringsordninger - samt årsgebyr for tjenesten), mens avfallsmengder pr. fraksjon (dvs. restavfall, papir/papp osv.) blir hentet inn direkte fra renovasjonsselskapet. Selskapet rapporterer samlet for sine medlemskommuner på eget KOSTRA-skjema. Mengdene blir deretter fordelt på medlemskommunene etter innbyggertall.

⁴⁵Det har også vært to saker vedrørende nye eiere i IKA Rogaland hvor DIM også er eier.

utarbeidet selskapsavtale, men ikke en selskapsspesifikk eierstrategi. Rapportering til eierne ved representantskapet skjer ved årsrapport og årsregnskap. Ved større saker vil det avklares på forhånd hva som er kommunens holdning til spørsmålet og hvor en binding/instruering av eierrepresentantene kan bli aktuelt⁴⁶ I selskapsavtalen står det at styremedlemmene velges av representantskapet etter forslag fra en valgkomite. Valgkomiteen skal foreslå styrevalg etter retningslinjer for valg av styremedlemmer (vedlegg til selskapsavtalen). Retningslinjene har bl.a. med krav til habilitet og kompetanse. Valgkomiteen vurderte dette ved siste styrevalg. Representantskapet foretar ikke noen spesiell evaluering av styrets arbeid.

SELSKAPSSPESIFIKK EIERSTRATEGI

Det er ikke utarbeidet en selskapsspesifikk eierstrategi overfor DIM. Eigersund og Bjerkreim har utarbeidet eierskapsmeldinger. Her vil det fremgå generelle overordnede eierstrategier og kjørerregler i eierstyringen. Selskapet og eierne skal følge det som står om eierstyring og selskapsledelse i kommunenes eierskapsmeldinger.

VURDERINGER AV EIERNES OPPFØLGING AV SELSKAPET

Representantskapet utøver sin myndighet i tråd med lovregler og selskapsavtalen.

Vi ser at det ikke er utarbeidet en selskapsspesifikk eierstrategi overfor selskapet. En slik eierstrategi vil utdype eiernes krav og forventninger til selskapet. Renovasjonssområdet er strengt lovregulert og det er ikke store muligheter for utbytte fra selskapet. Eierkommunene kan likevel vurdere om det er behov for en selskapsspesifikk eierstrategi overfor selskapet. Det er i så fall hensiktsmessig at denne eierstrategien utarbeides av eierkommunene sammen, dvs. som et felles dokument. Det er videre naturlig at dette ses sammen med ny kommunestruktur og eventuell omorganisering av selskapet (sammenslåing med andre renovasjonsselskaper).

Anbefaling

- Eierkommunene bør vurdere om det er behov for å utarbeide en selskapsspesifikk eierstrategi overfor selskapet.

KS anbefaler kommunene å utarbeide egne eierstrategier overfor sine vesentlige selskaper. Det vises til tabell 5 i punkt 2.4.

---

⁴⁶ Det vises her også til kjørerregler i kommunenes eierskapsmeldinger. Bjerkreim (2012) og Eigersund (2010).

2.4 STATUS PÅ GODT KOMMUNALT EIERSKAP

KS har utarbeidet en kommunal variant av prinsipper for godt eierskap. Det som gjelder selskapets og eiernes oppfyllelse av anbefalingene fra KS er dekket av vår kontroll. Vi tar her med en **gruppert** oversikt over KS sine anbefalinger og status for selskapet (DIM) og kommunene (eierne). Forholdene er til dels nærmere omtalt foran i rapporten der hvor de hører hjemme.

Tabell 5 Status Selskapet og eierne - Anbefalinger fra KS (november 2014)⁴⁷

Anbefaling om eierskap mv	DIM	Eierne	Nærmere kommentarer
Nr 1 Obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte (om eierskap og ulike roller)		IA	Det er ikke aktuelt ved denne selskapskontrollen.
Nr 2 Utarbeidelse av eiermeldinger (eierskapsmeldinger)		IA	Det er ikke aktuelt ved denne selskapskontrollen.
Nr 3 Utarbeidelse og revidering av selskapsstrategi og selskapsavtale (og om eierstrategi)	(Nei)		Selskapet har utarbeidet selskapsavtale med formålsparagraf. Selskapets oppgaver er ellers regulert av selskapsavtalen og lovregler vedrørende forurensning og avfall. Selskapet har ikke utarbeidet en strategiplan. Eierne har ikke utarbeidet en selskaps-spesifikk eierstrategi overfor selskapet.
Nr 4 Vurdering og valg av selskapsform		Ja	IKS-formen kan anses godt tilpasset for virksomheter som håndterer kommunale oppgaver i egenregi for eierne (deltakerne) og det er ellers ikke aktuelt/lite aktuelt med fortjeneste/utbytte.
Nr 5 Fysisk skille mellom monopol og konkurransevirkosomhet	Ja		Det gjelder skille mellom husholdningsavfall (monopol og selvkostvirkosomhet) og næringsavfall (konkurranse).
Nr 6 Tilsyn og kontroll (med kommunenes selskaper)		IA	Det er ikke aktuelt ved denne selskapskontrollen.
Nr 7 Eierorganets sammensetning og funksjon (representantskapet)		Ja	Ingen i representantskapet sitter også i styret. Dette er heller ikke tillatt etter IKS-loven og selskapsavtalen.
Nr 8 Gjennomføring av representantskapsmøter		Ja	Det er sett på årene 2012-2014. Mesteparten av sakene er ordinære lovmessige saker i dette tidsrom. Det er avholdt et møte om våren (regnskapsmøtet) og et møte om høsten (budsjettmøte).
Nr 9 Sammensetningen av styret		Ja	Styrets kompetanse skal sees i lys av selskapets formål. Det er formelt foretatt kompetansevurderinger av eierkommunenes styremedlemmer.
Nr 10 Valgkomite for styreutnevne		Ja	Kommunene har sine egne valgkomiteer for styreutnevne i selskapet. Valgkomiteen skal følge retningslinjer for valg av styremedlemmer (vedlegg til selskapsavtalen).
Nr 11 Rutiner for kompetansevurdering av selskapsstyret (styrets rutiner)	Nei		Styret har ikke utarbeidet styreinstruks. Styreinstruks er kun lovkrav for aksjeselskaper med ansatte representert i styret (aksjeloven § 6-23), men det anbefales generelt styreinstruks for alle selskaper. Styret har ikke foretatt skriftlig egenvurdering.

⁴⁷ Anbefalingene er utviklet av KS Eierforum (nå inngått i KS sin ordinære virksomhet) og justeres og revideres etter behov. De dekker i utgangspunktet områder som ligger i en gråson mellom lovregulering og etablert praksis. Det er ikke sett på anbefalingene nr. 1, 2 og 6. Dette er anbefalinger som det blir sett på samlet for alle selskaper tilhørende en kommune, ved såkalte obligatoriske selskapskontroller (eierskapskontroller). Vi har ikke tatt med anbefaling nr. 19 da den kun angår kommunale foretak.

Nr 12 Styresammensetning i konsernmodell (datterselskap)	(Ja)	Det foregår her kjøp/salg mellom mor- og datterselskap. Styreleder i morselskapet er også styreleder i datterselskapet, men to av tre styremedlemmer er fra de andre eierne i datterselskapet.
Nr 13 Oppnevning av vararepresentanter (til styret)	Nei	Det velges ikke varamedlemmer til styret.
Nr 14 Habilitetsvurderinger og politisk representasjon i styrene	Ja	Det er formelt foretatt habilitetsvurderinger av eierkommunenenes styremedlemmer.
Nr 15 Kjønnsmessig balanse i styrene ⁴⁸	Ja	Kjønnrepresentasjon er i samsvar med IKS-lovens § 10 (som henviser til aksjeloven § 20-6). Styret består av syv medlemmer, hvor hvert kjønn er representert med minst tre.
Nr 16 Godtgjøring og registrering av styreverv (og enkelte andre forhold)	(Ja)	Styrehonorarer kan anses som moderate. I 2014 var samlet styrehonorar på 137 300 kroner. Fire av syv styremedlemmene er ikke registrert i KS sitt styreververregister. Selskapet har tegnet styreansvarsforsikring (det økonomiske ansvaret). En styreansvarsforsikring tas ut fra en risikovurdering. Ingen i styret har særskilte oppgaver for selskapet (utover styrevervet). Representantskapets godtgjørelse fastsettes og utbetales av eierne.
Nr 17 Arbeidsgivertilhørighet	Ja	Selskapet er medlem av KS Bedrift.
Nr 18 Etsiske retningslinjer	Nei	Selskapet har ikke utarbeidet etiske retningslinjer.

Forklaringer/kommentarer til tabellen

- De enkelte anbefalinger fra KS har gjerne med flere forhold. Vi har i oversikten tatt med det vi anser mest viktig. Oversikten må derfor ses på som **veiledende**.
- **DIM** gjelder forhold som selskapet selv tar seg av. **Eierne** gjelder forhold som kommunene normalt står for. Alle forholdene kan **også** ses på generelt (dvs. at kommunene har regler om dette i sine eierskapsmeldinger).
- Ja betyr at forholdet er i orden, mens nei betyr at forholdet ikke er i orden. **Parenteser** er brukt når et forhold er delvis i orden, eller det er uklart i hvilken grad dette er tilfelle. Det er brukt skjønn om forholdet skal klassifiseres som (Ja) eller (Nei).

⁴⁸ KS har ingen anbefaling som gjelder alderssammensetningen til styret.

VEDLEGG

Om selskapskontroll

Selskapskontroll er hjemlet i kommuneloven [§ 77 nr. 5](#) og for øvrig nærmere omtalt i forskrift om kontrollutvalg [kap. 6](#) (§§ 13 - 15). Innholdsmessig deles selskapskontroll i to komponenter:

- *Eierskapskontroll* er den obligatoriske delen av selskapskontroll, jf. forskrift om kontrollutvalg § 14 første ledd. Den omfatter kontroll med forvaltningen av (fylkes-)kommunens eierinteresser, herunder å kontrollere om den som utøver eierinteressene gjør dette i samsvar med (fylkes-)kommunens vedtak og forutsetninger.
- *Forvaltningsrevisjon* er den frivillige delen av selskapskontroll, jf. forskrift om kontrollutvalg § 14 andre ledd, og er nærmere omtalt i forskrift om revisjon [kap. 3](#) (§§ 6 - 8), jf. forskrift om kontrollutvalg [kap. 5](#) (§§ 9 - 12) og [RSK 001](#) Standard for forvaltningsrevisjon. Den omfatter systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets/fylkestingets vedtak og forutsetninger, jf. forskrift om revisjon § 7 første ledd.

En selskapskontroll av et selskap vil omfatte dette selskapet og heleide datterselskaper. Andre datterselskaper og tilknyttede selskaper vil bli omtalt, men i utgangspunktet ikke spesielt kontrollert. Dalane Miljøverk IKS har et datterselskap. Dette er Svaahaia Avfall AS, hvor DIM eier 51 %.

Rogaland Revisjon IKS utfører selskapskontroll og forvaltningsrevisjon på oppdrag fra kontrollutvalget i kommunene. Denne kontrollen er utarbeidet av forvaltningsrevisor Rune Eskeland under ledelse av fagansvarlig for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll Bernt Mæland og revisjonsdirektør Cicel Aarrestad. Mandat for gjennomføring av prosjektet ble vedtatt av kontrollutvalget i Eigersund i møte 10.02.14. Bjerkreim og Sokndal sluttet seg til kontrollen 07.04.14. Eigersund la til en problemstilling 22.09.14 vedrørende hvilken økonomisk risiko eierkommunene har for drift og investeringer i selskapets datterselskap og andre eide selskaper. Tillegget ble oversendt Bjerkreim og Sokndal som orientering til deres møte 24.11.14.

Vurderingskriterier

Vurderingskriteriene er krav eller forventninger som revisjonen bruker for å vurdere funnene i undersøkelsene. Vurderingskriteriene skal være begrunnet i, eller utledet av, autoritative kilder innenfor det revideerte området, f.eks. lovverk og politiske vedtak. I selskapskontroller som omfatter forvaltningsrevisjon omfatter begrepet «vurderingskriterier» i denne rapport det som regelverket for forvaltningsrevisjon nevner «revisjonskriterier».

I denne kontrollen er i hovedsak følgende kriterier anvendt:

- Lovregler om interkommunale selskaper (IKS-loven)
- Selskapsavtalen for Dalane Miljøverk IKS (DIM)
- Forurensningslovens kapittel 5 om avfall
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)
- Veileder om beregning av kommunale avfallsgebyr (SFT)
- Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (KRD H-2140)
- Forvaltningsloven og arbeidsmiljøloven
- Lovregler om offentlige anskaffelser og offentlighet
- Lovregler om transaksjoner mellom selskapet og aksjeeiere mv.
- Kommunenes vedtak om eierstrategier og eierstyring
- KS Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunale selskaper

For kriteriene kan det vises til nettsidene til Lovdata, KMD (selvkost) og KS (eierskap). Vi har også omtalt kriteriene i faktadelen og en del er tatt med i vedlegg.

Metode og kilder

Rapporten bygger på informasjon fra styret og daglig leder samt åpne kilder, herunder foretaksregisteret mv. Vi har dessuten benyttet informasjon fra eierrepresentanter, vår egen regnskapsrevisjon og ny ekstern revisor.⁴⁹ I tillegg kommer dokumentgranskning og direkte kontroller.

Selskapskontrollen av **Dalane Miljøverk IKS** omfatter iht. bestillingene fra kontrollutvalgene ordinær eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon. Både selskapet og kommunene er omfattet av undersøkelsen. Selskapet som **forvalter** av kommunenes eierinteresser og kommunene som **utøver** av eierinteressene.

Når det gjelder spørsmålet om selskapets aktiviteter blir rapportert i tråd med lover og regler, har vi konsentrert oss om rapporteringen i årsberetningen og årsregnskapet samt KOSTRA-rapporteringen. Annen rapportering er det ikke sett på. Vi har tatt for oss de tre siste regnskapsårene (2012-2014). Vi har videre forholdt oss til vår egen regnskapsrevisjon (revisjonsberetninger og årsoppgjørsnotater) når det gjelder regnskapsårene 2012-2013. Iht. vår regnskapsrevisjon var rapporteringen i årsberetningen og årsregnskapet i det vesentligste korrekt for disse årene. Dette gjelder både for føring etter regnskapsloven samt praktiseringen av selvkostregler og skatte- og avgiftsregler. Det har i perioden heller ikke vært spesielle forhold som har medført anmerkninger i brev. Ekstern revisor for regnskapsåret 2014 har heller ingen anmerkninger. Det vises til vedlegg.

Selskapet (styreleder og daglig leder) og eierkommunene (representantskapet) fikk informasjon om kontrollen og hva den går ut på ved tilsendte oppstartsmeldinger (mailer av 24.09.14). Rådmennene i eierkommunene ble samtidig orientert om kontrollen ved oversendelse av kopi av oppstartsmeldingene. Vi har avholdt oppstartsmøte 04.11.14 med selskapet (styreleder og daglig leder). Selskapet er også kontaktet underveis når det har vært behov for å avklare forhold. Kontaktperson har da vært daglig leder.

Det er innhentet svar på spørreskjema fra daglig leder, og vi har fått egenerklæring fra samlet styre.

Formelt utøves kommunenes eierskap gjennom deres valgte representanter til selskapets øverste organ, representantskapet. Eierskapskontrollen skal som nevnt vurdere om den som utøver kommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Følgelig har vi spurt eierrepresentantene når det gjelder informasjon om eieroppfølgingen. Våre spørsmål var:

Tabell V1 Spørsmål til eierne (representantskapet) om deres eieroppfølging	
1. Hvorfor er virksomheten organisert som eget selskap?	6. Har eierne definert kriterier for valg og sammensetning av styret i selskapet?
2. Hva er begrunnelsen for valg av selskapsform?	7. Har det vært brukt valgkomité og hvor habilitets- og kompetansevurderinger var inkludert?
3. Hvilke målformuleringer, verdidokumenter og retningslinjer har eierne utarbeidet?	8. Gjøres det av eierne evalueringer av styret?
4. Hvilke rutiner for rapportering til eierne av virksomheten er utarbeidet?	9. Hva slags rolle spiller rådmennene ved oppfølging av virksomheten?
5. Hvordan utøves eierskapet gjennom representantskapet?	
a) Politiske avklaringer forut for saksbehandlingen i eierorganet	
b) Instruering/binding av eierrepresentantene	
c) Skriftlige retningslinjer på området	

Vi fikk svar fra tre av syv eierrepresentanter. Dette inkluderer både Eigersund (den klart største eieren) og Sokndal (nest største eier). Vi har således ikke svar fra Bjerkreim.

⁴⁹ Selskapet byttet regnskapsrevisor fra regnskapsåret 2014.

Som en del av selskapskontrollen har vi også sett på det som står i KS sin anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunale selskaper. Det er der tatt med en rekke anbefalinger overfor både eiere og selskap.

Dokumentliste

Vi henviser til følgende kilder:

Lovregler mv. for selskapet⁵⁰

- Lov om interkommunale selskaper av 29. januar 1999
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet: Forslag til endringer i lov om interkommunale selskaper (høringsbrev av 05.11.14)
- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) av 13. mars 1981
- Klima og miljødepartementet: Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) av 1. juni 2004
- Klima og miljødepartementet: Forskrift om endring i forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) av 8. september 2014 (i kraft fra 01.01.15)
- Klima og miljødepartementet: Forskrift om begrensning om forurensning (forurensningsforskriften) av 1. juni 2004
- SFT: Veileder om beregning av kommunale avfallsgebyr (TA-2001/2003 fra januar 2004)
- Kommunal- og regionaldepartementet: Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-2140)
- Miljødirektoratet: Veileder om beregning av kommunale avfallsgebyr (M-258 fra november 2014)
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet: Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-3/14)
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet: Forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper av 17. desember 1999
- Lov om skatt av formue og inntekt (skatteloven) av 26. mars 1999
- Lov om årsregnskap mv (regnskapsloven) av 17. juli 1998
- Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) av 17. juni 2005
- Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) av 10. februar 1967
- Lov om offentlige anskaffelser av 16. juli 1999
- Nærings- og fiskeridepartementet: Forskrift om offentlige anskaffelser av 7. april 2006
- Fornyings- og administrasjonsdepartementet: Veileder til reglene om offentlige anskaffelser fra november 2006 (sist oppdatert desember 2013)
- Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova) av 19. mai 2006
- Justis- og beredskapsdepartementet: Forskrift til offentliglova (offentlegforskrifta) av 17. oktober 2008
- Kommunal- og regionaldepartementet: Spørsmål om habilitet i AS og IKS (Svar av 29.09.13 til NKRF)

Eierstrategi/eierstyring og selskapsledelse

- KS Anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkes-kommunalt eide selskaper og foretak - utgave november 2014
- Telemarksforskning-Bø (2008): Eierskap - Behov og muligheter for politisk styring av selskaper og samarbeid i kommunene (rapport utarbeidet for KS)
- NKRF (mai 2010): Selskapskontroll - fra a til å (praktisk veileder)
- Kommuneforlaget (2011): Kommunalt eierskap - roller, styring og strategi av Vibeke Resch-Knudsen
- Kommuneforlaget (2012): Styring av kommunalt eide selskaper av Vibeke Resch-Knudsen
- KS Hovedstyret (2010): Nødvendig med et aktivt kommunalt eierskap

⁵⁰ Det er benyttet gjeldende departementsnavn for forskriftene. I andre tilfeller er det benyttet det faktiske departementsnavn på det aktuelle tidspunktet (retningslinjer og veiledere)

Selskapet og datterselskapet

- Selskapets nettsider
- Selskapets selskapsavtale (vedtatt av kommunestyrene 2010/2011)
- Retningslinjer for valg av styremedlemmer (vedlegg til selskapsavtalen)
- Selskapets årsberetninger, årsregnskaper og revisjonsberetninger 2012-2014
- Selskapets avdelingsregnskaper, avdelingsresultater og fordelinger 2012-2013
- Selskapets forkalkyle 2015 (husholdningsavfall og septik)
- Protokoller fra styret i perioden 2012-2014
- Cowi: Dalane Miljøverk IKS - Svåheia Avfallsdeponi - Selvkostberegning for avslutning og etterdrift (rapport fra 19.11.10)
- Leieavtale Grunn og ledningsanlegg (avtale 21.12.12 mellom DIM og SAAS)
- Leieavtale Diverse funksjoner (avtale 21.12.12 mellom DIM og SAAS)
- Leieavtale Personell (avtale 01.12.11 mellom DIM og SAAS)
- Anbudsinnydelser/kunngjøringer og anbudsevalueringer/protokoller for 10 utvalgte kjøp/leverandører i 2014
- Rapport fra brukerundersøkelse 2014 Dalane Miljøverk IKS (styresak 05/14 fra 20.02.14)
- Vedtekter for Svaæheia Avfall AS (revidert 14.02.14)
- Aksjonæravtale for Svaæheia Avfall AS (21.12.12)
- Bisnode Norway: Analyse av Svaæheia Avfall AS (rapport fra 17.09.14)

Eierkommunene

- Eigersund kommune: Eiervurdering av kommunale selskaper (kommunestyret sak 055/10 fra 04.10.10)
- Bjerkreim kommune: Eierskapspolitisk plattform (kommunestyret sak 060/12 fra 19.09.12)
- Kommunenes forskrifter for innsamling av husholdningsavfall (bolig- og hytterrenovasjon)
- Kommunenes forskrifter for tømning av slam fra sanitæranlegg (både septik og slam)
- Protokoller fra representantskapet i perioden 2012-2014

Andre kilder

- Nettsider til Avfall Norge
- Nettsider til Miljødirektoratet
- Rogaland Revisjon IKS: Arbeidspapirer og årsoppgjørnotater for DIM i 2012 og 2013
- KS Bedrift: Skatteplikt for kommuner (nettartikkel fra 28.01.14)
- Klima- og miljødepartementet: Stadfester avfallsprinsipp (pressemelding fra 09.09.14)
- KS Bedrift: Svar på høring til «Nye retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalings-tjenester» (brev av 16.05.13 til Kommunal- og regionaldepartementet)
- Miljøverndepartementet: Beregning av avfallsgebyr ved organisering i interkommunalt selskap (brev av 30.11.09 til KS Bedrift m.fl.)
- Avfall Norge: Adgang til lik fordeling av kostnader i interkommunalt samarbeid (nettartikkel fra 04.12.09)
- KOSTRA-rapportering om avfall og renovasjon på eierkommunene 2013 og 2014 (foreløpige)
- Oppslag om Dalane Miljøverk IKS i Dalane Tidende (nettsider)

Aktuelle lovregler, retningslinjer og veiledere

Forurensningsloven

Forurensningsloven inndeler avfall i tre hovedtyper: Husholdningsavfall (avfall fra husholdninger), næringsavfall (avfall fra offentlige og private virksomheter og institusjoner) og spesialavfall (avfall som ikke hensiktsmessig kan behandles sammen med annet husholdningsavfall eller næringsavfall pga. størrelse eller farlighet). I tillegg kommer septik- og slamtømming (som kan regnes som en avløpstjeneste).

Ifølge forurensningsloven § 30 skal kommunen sørge for innsamling av husholdningsavfall og forurensningsmyndigheten kan pålegge kommunene å innføre ordninger for sortering av avfallet.

Etter forurensningslovens § 34 skal kommunen fastsette gebyrer som fullt ut dekker dens kostnader forbundet med innsamling, transport og mottak mv. av avfallet. Dette gjelder alle typer av husholdningsavfall (herunder også avfall fra hytter, spesialavfall og septik). Bestemmelsen gjelder ikke for næringsavfall. Næringsavfall er alt avfall fra offentlige og private virksomheter og institusjoner. Ifølge forurensningsloven § 34 bør kommunene fastsette differensierte gebyrer, der dette vil kunne bidra til avfallsreduksjon og økt gjenvinning. Differensierte gebyrer vil særlig være aktuelt for å skille forskjellige avfallsmengder og avfallstyper.

Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester

Dagens retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-2140) ble innført fra 2003. De blir fra 2015 erstattet av nye retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (KMD H-3/14). Det er ingen endringer av betydning, med unntak for kalkylerenten og at tomte-kostnader kan tas inn i selvkostkalkylen.⁵¹ De nye retningslinjene bygger på de samme hovedprinsippene. Retningslinjene angir de prinsipper som skal benyttes i selvkostkalkyler innenfor alle typer av kommunale tjenester der selvkost er satt som tak. I forbindelse med regnskapsavslutningen skal det foretas en etterkalkulasjon av de reelle kostnadene for husholdningsavfall for å føre kontroll med at inntektene ikke overstiger selvkost. Det kan fremføres et overskudd eller underskudd fra selvkosttjenesten til et senere år (innenfor et perspektiv på 3-5 år).

Nytt kapittel i avfallsforskriften

Klima- og miljødepartementet har i september 2014 vedtatt nytt kapittel 15 i avfallsforskriften. Kapitlet utdyper kravene til finansiering av kommunal håndtering av husholdningsavfall etter selvkostprinsippet i forurensningsloven § 34. Formålet med det nye kapitlet i avfallsforskriften er å sikre at avfallsgebyr for lovpålagt håndtering av husholdningsavfall fastsettes i tråd med forurensningsloven, og å hindre ulovlig kryssubsidiering mellom lovpålagt håndtering av husholdningsavfall og håndtering av næringsavfall i markedet. Finansiering av håndtering av husholdningsavfall gjennom avfallsgebyr må holdes adskilt fra håndtering av næringsavfall. Felleskostnader for håndtering av husholdningsavfall og næringsavfall skal fordeles forholdsmessig. Forskriften trer i kraft fra 2015.

Veileder om beregning av kommunale avfallsgebyr

Miljødirektoratet har utgitt en veileder om beregning av kommunale avfallsgebyr (M-258 fra november 2014) som også gjelder fra 2015. Denne tar for seg avfallsgebyr og selvkost og enkelte andre temaer.⁵² Den tar for seg hovedprinsippene når det gjelder selvkost og viser ellers til retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (KMD H-3/14). I den forrige veilederen (fra SFT) om beregning av kommunale avfallsgebyr (TA-2001/2003 fra januar 2004) var det med de samme temaene og det ble også vist til hovedprinsippene når det gjelder selvkost og retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester (H-2140).

⁵¹ Kalkylerenten i de nye retningslinjene er 5-årig swaprente (rentebytte) tillagt ½ prosentpoeng. I de gamle retningslinjene var det anbefalt å benytte en kalkylerente lik effektiv rente på norske statsobligasjoner med tre års gjenstående løpetid pluss et tillegg på 1 prosentpoeng. For tomter legges det til grunn en avskrivningstid på 50 år.

⁵² Andre temaer er organisering av avfallstjenester, differensierte avfallsgebyr og enkelte særskilte forhold.

KRD sin uttalelse om selvkost i egne selskaper

Utgifter på selvkostområder som kommer fra heleide kommunale selskaper

Vi har nedenfor tatt inn et utdrag av et informasjonsbrev fra NKRF (eINFO 11/06), hvor KRD uttaler seg om aktuelle problemstillinger om selvkost i forhold til organiseringen av selvkosttjenester:

Kommunale betalingstjenester og selvkostprinsippet når selvkosttjenesten utføres av egne rettssubjekter

«Ifølge forurensningsforskriften er det kommunen som må forholde seg til forskriftens rammer for gebyrberegningen. Departementet slår i sitt brev fast at kommunen ikke skal kunne organisere seg bort fra disse rammene ved å velge alternative organisasjonsformer for sin tjenesteproduksjon. Departementet legger til grunn at begrepet «kommune» i regelverket også omfatter selvstendige rettssubjekter som reelt eies av kommunen, selv om disse formelt sett er egne juridiske personer. Departementet anser derfor i utgangspunktet kommunalt heleide aksjeselskaper og interkommunale selskaper til å være omfattet av gebyrregelverket og selvkostprinsippet.

Kommunalt heleide aksjeselskaper og interkommunale selskaper som utfører selvkosttjenester for kommunen uten en forutgående anbudsrunde, må således sette opp en selvkostkalkyle i henhold til retningslinjene i H-2140 over direkte kostnader og tilleggsytelser og støttefunksjoner som kan henføres til kjerneproduktet, uavhengig av hvilket regnskapsprinsipp selskapet følger.»

I nye retningslinjer for beregning av selvkost kommunale betalingstjenester (KMD H-3/14) som gjelder fra 2015, er dette med kommunale selskaper kommet med.

MD sin uttalelse om samlet selvkostregnskap for et renovasjonsselskap

KS Bedrift rettet 19.05.09 en henvendelse til Miljøverndepartementet med anmodning om en presisering av hvordan selvkostprinsippet skal forstås ved interkommunalt samarbeid.

Beregning av avfallsgebyr ved organisering i interkommunalt selskap

Departementet har svart 30.11.09. Hovedpunktene i svaret er:

"Det er et viktig prinsipp at renovasjon organisert i et interkommunalt selskap ikke skal lede til at innbyggerne i en kommune subsidierer innbyggerne i en annen. Innbyggerne i en kommune skal ikke bære en forholdsmessig større del av kostnadene enn hva det koster å betjene den samme kommunen. Dette kan imidlertid oppnås uten at det føres et separat regnskap for den enkelte kommune i et interkommunalt samarbeid. Prinsippet vil heller ikke være til hinder for at det innhentes ett felles tilbud når det interkommunale selskapet kjøper tjenester utenfra. Det anses heller ikke å være i strid med prinsippet at interkommunale selskaper velger å fordele kostnadene forbundet med avfallsbehandlingen ut fra avfallsmengdene i den enkelte kommune så lenge tjenestene til innbyggerne er de samme.

Når det gjelder fordelingen av kostnadene ved utbyggingen av infrastruktur i et interkommunalt samarbeid, f.eks. forbrenningsanlegg og søppelsugsystemer, er det etter departementets vurdering adgang til å se investeringer som gjøres på ulike tidspunkter i sammenheng. Dersom det foreligger en investeringsplan som samlet vil komme alle kommunene til gode, vil det være adgang til å utligne de totale kostnadene på samtlige kommuner."

Fylkesmannen i Rogaland – Skille husholdningsavfall og slamtømming⁵³ (mail til oss av 14.01.11)

Vi spurte Fylkesmannen i Rogaland (FMR) om det burde være et eget selvkostregnskap for husholdningslam.

Man kan vel tenke slik at tømming av private kloakktanker o.l. skal dekkes over avfallsgebyrene, men siden ikke alle har slike tanker bør utgiftene differensieres, slik at ikke alle som betaler avfallsgebyr også dekker utgiftene for den gruppen som har tømming. Utgiftene til slik behandling bør da spesifiseres og beregnes for seg selv. I retningslinjene står det at bare kostnader som har sammenheng med framstillingen av det enkelte produkt eller betalingstjeneste (henførbare kostnader) bør medtas i beregning av selvkost. Noe avhengig av betydningen av den enkelte betalingstjeneste (økonomisk og prinsipielt), vil det være ulike krav til presisjon og totalitet i en selvkostkalkyle. I de tilfeller hvor tjenesten har lav økonomisk betydning for kommunen og betalingssatsene utgjør små beløp for brukeren, vil det være få incitament til å legge betydelige ressurser i en selvkostkalkyle. Om ikke særlige forhold skulle tilsi det, (som at f.eks. slamtømming i kommunen har et svært lite omfang), mener fylkesmannen at det bør utarbeides eget selvkostregnskap og gebyr for hhv. husholdningsavfall og slamtømming.

Håndtering av næringsavfall (herunder slam)

Det er et krav at kommunens håndtering av næringsavfall skal drives på et forretningsmessig grunnlag. Dette følger av EØS-avtalen som innebærer at når kommunen driver slik konkurranseutsatt virksomhet, må den drives på forretningsmessig grunnlag. EU-domstolens avgjørelse i den såkalte Chronopost-saken tilsier at det vederlaget/prisen kommunen tar for konkurranseutsatte tjenester, må dekke variable merkostnader, en passende andel av de faste kostnadene og en rimelig fortjeneste på eventuelle investeringer som kommunen har gjort i infrastruktur som kommer den konkurranseutsatte tjenesten til gode. Det vises til kapitlene 3 og 4 i FAD sin veileder *EØS-avtalens regler om offentlig støtte*.

KMD Ny IKS-lov (Høringsbrev)

Høring 05.11.14

Høring - Forslag til endringer i lov om interkommunale selskaper

Høring | Dato: 05.11.2014

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sender på høring forslag til endringer i lov om interkommunale selskaper (IKS-loven). Vi gjør oppmerksom på at fristen for å levere høringsuttalelser er utsatt til 20. februar 2015.

Status: På høring **Høringsfrist:** 20.02.2015

Høringsbrev

Vår ref.: 14/1709

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i lov om interkommunale selskaper (IKS-loven).

I høringsnotatet foreslår departementet at IKS-lovens ansvarsregler erstattes av nye regler om begrenset deltakeransvar. Videre åpnes det for at interkommunale selskaper kan tas under ordinær konkursbehandling etter lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs. Det foreslås også andre endringer i IKS-loven som en konsekvens av at det innføres begrenset ansvar, som nye regler om selskapskapitalen og reg-

⁵³ Med slamtømming her menes her husholdningene (dvs. septiktømming hos DIM).

ler som skal styrke vernet om kreditor når det ubegrensede ansvaret faller bort. Det foreslås å lovfeste et krav om at interkommunale selskaper skal ha en forsvarlig egenkapital.

Endring vil sikre bedre samsvar mellom IKS-loven og EØS-avtalens regler om offentlig støtte. Den vil også kunne bidra til mer like konkurransevilkår mellom interkommunale selskaper og andre aktører som opptrer i det samme markedet.

Høringsuttalelser kan sendes til postmottak@kmd.dep.no eller til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Postboks 8112 Dep, 0032 Oslo, merket sak 14/1709. Frist for innsendelse av uttalelser er satt til 5. februar 2015.

Dersom andre enn de oppførte høringsinstansene ønsker å uttale seg, må de gjerne sende sin uttalelse til departementet. Alle uttalelser blir publisert på departementets nettsider.

Høringsnotat

Høringsnotatet inneholder forslag om at IKS-lovens ansvarsregler erstattes av nye regler om begrenset deltakeransvar. Videre åpnes det for at interkommunale selskaper kan tas under ordinær konkursbehandling etter lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs.

Det foreslås også andre endringer i IKS-loven som en konsekvens av at det innføres begrenset ansvar, som nye regler om selskapskapitalen og regler som skal styrke vernet om kreditor når det ubegrensede ansvaret faller bort. Det foreslås å lovfeste et krav om at interkommunale selskaper skal ha en forsvarlig egenkapital.

Retningslinjer for valg av styremedlemmer i DIM

Vedlegg 17.11.10 til selskapsavtalen

Ved valg av medlemmer til Dalane Miljøverk IKS sitt styre skal følgende momenter tillegges vekt i vurderingen:

1. Kandidaten må være valgbar etter norsk lov.
2. Kjønnssammensetningen i styret skal til enhver tid tilfredsstillende kravene etter norsk lov.
3. Alle deltakerkommunene skal til enhver tid være representert i styret med minst et medlem.
4. Styret skal sammensettes slik at det ivaretar behovet for kontinuitet og fornyelse.
5. Det kan ikke velges kandidater som kan tenkes å være inhabile grunnet politisk verv, yrke eller annet forhold som kan være egnet til å svekke vedkommendes tillit i forhold til selskapets virksomhet.
6. Kandidater skal velges i den hensikt å få et komplementært styre. I denne sammenheng bør kandidatens bakgrunn, erfaring og faglig kompetanse vurderes. Kandidatene bør besitte erfaring og/eller fagkunnskap som kan tilføre styret en ønsket kompetanse for å oppnå et komplementært styre.
7. Aktuelle kandidater må være forhåndsspurt og orientert om at det følger en plikt til å signere en vilighetserklæring som styremedlem – og hvor det er knyttet et personlig ansvar under utøvelsen av styrevervet.

Svåheia Eiendom AS (midlertidig nytt heleid daterselskap)

Sak behandlet av Dalane Miljøverk IKS (styret 16.10.14 og representantskapet 13.11.14)

VEDTAK:

1. Forslaget til vedtekter for selskapet Svåheia Eiendom AS, datert 28.08.2014, godkjennes.
2. Forslaget til aksjonæravtale for selskapet Svåheia Eiendom AS, datert 28.08.2014, godkjennes. Styreleder og daglig leder delegeres myndighet i fellesskap til å gjøre mindre vesentlige endringer i aksjonæravtalen.
3. Dalane Miljøverk IKS overfører NOK 500 000 som aksjekapital i Svåheia Eiendom AS
4. Dalane Miljøverk IKS overfører NOK 9 500 000 som overkursinnskudd til Svåheia Eiendom AS.
5. Dalane Miljøverk IKS skal fortsatt eie og drive plasser og bygg som er nødvendige for selskapets drift. Det skal inngås leieavtale om grunnen som sikrer denne bruken for Dalane Miljøverk IKS.
6. Svåheia Eiendom AS skal tre inn i alle grunnleieavtaler som Dalane Miljøverk IKS har nå på Svåheia.
7. Svåheia Eiendom AS skal overta alle Dalane Miljøverk IKS sine aksjer i Svaahaia Avfall AS.
8. Svåheia Eiendom AS påtar seg alle utgifter i forbindelse med dannelsen av selskapet og overføring av grunn og andre verdier.
9. Selskapet skal dannes i løpet av 1. halvår 2015.
10. Selskapet skal overta eierskapet av Dalane Miljøverks eiendommer på Svåheia. Dalane Miljøverk IKS skal fortsatt være eier av eiendommene for gjenvinningsstasjonene på Vikesdal i Bjerkreim og Rekeland i Sokndal.

Tilbakemelding fra ekstern revisor (regnskapsåret 2014)

Epost/mail til oss 05.03.15

Viser til forespørsel vedrørende selskapskontroll - Dalane Miljøverk IKS

Vi har overtatt revisjonen av Dalane Miljøverk IKS for regnskapsåret 2014. Selskapets regnskap for 2014 er vedtatt i styret den 26.02.2015 og representantskapet skal ha møte 30.04.15.

Revisjonsteamet fra Deloitte AS består av Partner Roar Lohne, Manager Atle Andersen og Senior Kari Leikvangen.

I forbindelse med vår revisjon for 2014 er det ikke utarbeidet nummerert brev. Det er avgitt ren revisjonsberetning for 2014.

Spesielt for selskapet for 2014 er innføring av skatteplikt for næringsdelen til selskapet. Vi har deltatt som diskusjonspartner i forbindelse med oppstart av skatteregimet for selskapet for 2014, og har hatt ekstra fokus i vår gjennomgang på fordeling av selvkost/næring og beregning av skattemessige inngangsverdier.

Dersom det er spørsmål eller kommentarer til ovennevnte ta gjerne kontakt.

Selskapets årsregnskaper 2012-2014

Tabell V2 Dalane Miljøverk IKS - Årsregnskaper 2012-2014 (tall i tusen kr)

Resultatregnskaper			
	2012	2013	2014
Driftsinntekter	56 336	38 144	36 788
Lønnskostnader	8 917	8 930	9 356
Avskrivninger	4 935	5 173	5 334
Andre driftskostnader	35 041	22 783	21 024
Driftskostnader	48 893	36 886	35 714
Driftsresultat	7 443	1 258	1 074
Finansposter	-85	248	873
Ordinært resultat før skatt			1 947
Skattekostnad			86
Ordinært resultat		1 506	1 861
Årsresultat	7 358	1 506	1 861
Balanseregnskaper			
	2012	2013	2014
Anlegg, bygninger og tomter	28 994	28 053	24 831
Driftsløsøre, inventar mv.	4 702	3 827	6 092
Varige driftsmidler	33 696	31 880	30 923
Datterselskap	960	1 479	1 479
Andre eide selskaper	3 294	3 294	3 272
Finansielle anleggsmidler	4 254	4 773	4 751
Anleggsmidler	37 950	36 653	35 674
Kundefordringer	2 972	1 453	1 985
Andre fordringer	373	725	1 457
Fordringer	3 345	2 178	3 442
Bankinnskudd	30 440	20 899	20 889
EIENDELER	71 735	59 730	60 005
Andelskapital	100	100	100
Annen egenkapital	22 924	24 431	26 292
Egenkapital	23 024	24 531	26 392
Etterdriftsfond	7 301		
Langsiktig gjeld	36 567	30 401	28 863
Leverandørgjeld	3 202	2 825	2 234
Betalbar skatt			86
Offentlige avgifter	389	719	810
Annen kortsiktig gjeld	1 252	1 254	1 620
Kortsiktig gjeld	4 843	4 798	4 750
GJELD OG EGENKAPITAL	71 735	59 730	60 005

Merknader til årsregnskapene (tabellen)

Reduksjonen i driftsinntekter og driftskostnader fra 2012 til 2013 skyldes at deponidriften ble ført over til datterselskapet Svaahaia Avfall AS fra 2013. Fra samme tidspunkt ble også etterdriftsfondet ført over til datterselskapet. Økningen i finansposter og årsresultat fra 2013 til 2014 skyldes en stor økning i finansinntekter (primært utbytte fra datterselskapet). Svaahaia Avfall AS hadde i 2013 et årsresultat på 8,31 millioner kroner. Av dette ble det utbetalt et utbytte på 1,662 millioner kroner hvorav DIM sin andel var 847 620 kroner (51 %).

Vi har for årsregnskapene 2012 og 2013 innarbeidet de endringer som DIM har gjort vedrørende presentasjonen av årsregnskapet 2014. Abonnementsfordringer/abonnementsgjeld er fra 2014 slått sammen med andre fordringer/annen kortsiktig gjeld, men det er opplyst om ordningen i note til årsregnskapet (note 1). Tidligere var dette vist som en egen post i balansen. Driftsfondet er fra 2014 slått sammen med annen egenkapital. DIM har også gjort enkelte andre endringer (primært i de begreper/ navn som er brukt).

Selskapets forkalkyle 2015 (husholdningsavfall og septik)

Forkalkyle 13.10.14

BUDSJETTFORUTSETNINGER 2015 ABONNEMENTSGBYRER SELVKOSTOMRÅDENE

1. Renovasjonsgebyr boliger

Boligrenovasjon, dir. utg.	kr. 11 119 000
Andel adm kostnader	kr. 2 209 500
Andel felleskostnader	kr. 2 410 200
Andel returpunkt	kr. 232 050
Andel gjenvinningsst.	<u>kr. 4 723 875</u>
Sum kostnader	kr. 20 694 625
Salg matr./tjenester	<u>kr. - 290 000</u>
Sum	kr. 20 404 625
Justering tidl. underskudd	<u>kr. 115 375</u> - (33 % av kr. 343 564)
Netto kostnad	<u>kr. 20 520 000</u>

Med 7 600 hele boligabonnenter gir dette et renovasjonsgebyr på kr. 2 700.
I budsjettet er det lagt til grunn et renovasjonsgebyr på kr. 2 700 eks. mva.

2. Renovasjonsgebyr hytter

Hytterrenovasjon, dir. utg.	kr. 2 247 000
Andel adm kostnader	kr. 540 100
Andel felleskostnader	kr. 803 400
Andel returpunkt	kr. 5 950
Andel gjenvinningsst.	<u>kr. 121 125</u>
Sum kostnader	kr. 3 717 575
Salg matr./tjenester	<u>kr. - 10 000</u>
Sum	kr. 3 707 575
Justering tidl. underskudd	<u>kr. 5 425</u> - (1,6 % av kr. 343 564)
Netto kostnad	<u>kr. 3 713 000</u>

Med 2 250 hytteabonnenter gir dette et renovasjonsgebyr på kr. 1 650.
I budsjettet er det lagt til grunn et renovasjonsgebyr på kr. 1 650 eks. mva.

3. Renovasjonsgebyr septiktanker

Septiktanker, dir. utg.	kr. 1 537 000
Prosjekt tankinnmåling	kr. 140 000
Andel adm kostnader	<u>kr. 1 227 500</u>
Sum kostnader	kr. 2 904 000
Justering tidl. overskudd	<u>kr. - 136 294 -</u> (100 % av kr. 136 294)
Netto kostnad	<u>kr. 2 767 706</u>

Med 900 tankanlegg til tømning i 2015 vil dette gi et renovasjonsgebyr på kr. 3 099 (uten innmålingsprosjektet kr. 156 lavere). Gebyret beregnes i 2 deler, variabel del kr. 1 537 000 dekkes av tanker som skal tømmes, 900 stk, faste utgifter av årssnitt (900 + 1 050) dvs. 975. I budsjettet er det lagt til grunn et renovasjonsgebyr på kr. 2 970 eks. mva. for å utjevne innmålings- og fastkostnader over 2 år.

Renovasjonsgebyret gjelder for tømning av et standard tankanlegg (maks. 4 m³ våtvolum, maks. 40 meter slangeutlegg fra kjørbær vei, maks. 7 meter sugehøyde fra bilens sugestuss). For ukurante anlegg faktureres tillegg for spesiell utstyrbruk, store volumer og spesielle tjenester etter markedspriser.

For Bomtur (dvs. frammøte på eiendom uten tømmeulighet) og Ekstra tilkjøring (frammøte på eiendom utenom planlagt innsamlingsrute) kreves tilleggsgebyr etter medgått kjøre-/riggtid.

Eigersund Eierskapsmelding (2010)

Dalane Miljøverk IKS

Vurdering av eierstrategi og eierskap

a) Har kommunen en tydelig eierstrategi?

Dalane Miljøverk IKS har utarbeidet en formålsparagraf som sier en del om hva selskapet skal drive med. Eierne bør på et tidspunkt utmeisle visjon og hovedmålsetting for selskapet samt synliggjøre hvilke forventninger eierne har, og rette fokus mot følgende:

- Skal selskapet kun drive etter bedriftsøkonomiske prinsipper eller skal andre hensyn vektlegges? (Det er nedfelt i vedtektene at eierkommunene ikke skal ta utbytte).
- Hvilken risikoprofil skal legges til grunn for å gå inn i nye forretningsområder?
- Bør selskapet omgjøres fra et IKS til et AS/bør det opprettes datterselskaper (AS) som håndterer den mest konkurranseutsatte delen av virksomheten, hvordan sikre politisk kontroll/håndtere «demokratisk underskudd» dersom datterselskaper opprettes?
- Bør en vurdere konkurranseutsetting av avfallshåndteringen?
- Hvordan bør det rekrutteres til styret – bør styret bestå av politikere, administrasjon eller skal målsettingen være å sette sammen et komplementært styre som består av for eksempel økonomer, jurister, politikere etc. som kan gi styret en totalt sett sammensatt kompetanse?
- Skal valgperioden for styremedlemmene følge valgperioden eller bør styremedlemmene velges for 2 år om gangen? (Forslag om dette avvist av Eigersund kommunestyre i 2007).

b) Stemmer eierstrategien med dagens formål?

Det foreligger per i dag ingen eksplisitt eierstrategi.

Rådmannen mener at utmeisling av visjoner, mål og strategi for selskapet må skje i nært samarbeid med eiere, styre og daglig leder. Det bør således nedsettes et representativt arbeids-utvalg fra deltakerkommunene som får i oppdrag å utarbeide visjoner og mål for Dalane Miljøverk IKS.

c) Har kommunens engasjement fortsatt gyldighet?

Rådmannen mener at det kommunale engasjementet har stor gyldighet.

d) Er selskapets drift i samsvar med selskapets formål?

Selskapets drift vurderes å være i samsvar med selskapets formål.

e) Hvordan er selskapets økonomiske stilling?

Dalane Miljøverk IKS framstår som et rimelig solid selskap som har generert overskudd den tiden det har eksistert.

Selskapet har, som det framgår overfor en formålsparagraf, men det framgår ikke hvilken egenkapitalandel selskapet har som målsetting å ha.

Selskapet er i utgangspunktet et «non profit» selskap som eies av de 3 Dalanekommunene Bjerkreim, Eigersund og Sokndal og dermed forventes det heller ikke at rentabiliteten skal være høy og det er vedtatt at selskapet ikke skal utdele utbytte.

Selskapets egenkapitalandel er lav, men samtidig finansieres selskapet over kommunale budsjetter/gjennom innkreving av ulike renovasjonsavgifter fra innbyggere og næringsliv i de deltagende kommunene slik at det i utgangspunktet ikke er et formål i seg selv å bygge opp en for stor egenkapital.

f) Risiko

Selskapet er etablert av Bjerkreim, Eigersund og Sokndal kommuner for å drive avfallshåndtering. Risikoen i selskapet ligger, etter rådmannens vurdering, i forhold til den konkurranseutsatte delen av selskapets virksomhet.

En bør derfor vurdere om denne risikoen skal minimaliseres ved å etablere denne delen av virksomheten som et AS, jfr. også eget kapittel om risiko.

g) HMS

Sykefraværet var på 1,0% i 2009 av den totale arbeidstiden i året, og det er ikke meldt om skader på ansatte i 2006.

Konklusjon:

Eierne bør i samarbeid med styret gjennomgå visjon og målsettinger for selskapet.

Det bør vurderes om den mest konkurranseutsatte delen av selskapet skal organiseres som et AS.

Eierne bør vurdere om styret skal bestå av «politikere» eller om en skal ha en filosofi om at styret skal være så komplementært som mulig.

Rogaland Revisjon IKS

Lagårdsveien 78
4010 Stavanger

Tlf 40 00 52 00
Faks 51 53 40 03

www.rogaland-revisjon.no